

بخش اول

ملت ایران نشان داد آن جایی که پای دفاع از
هویت ملی و آرمان‌های عزیزتر از هویت ملی در میان
است، ایستادگی او، ایستادگی درس آموز است.
مقام معظم رهبری

دفاع و ضرورت آن

تعداد جلسات برای تدریس: ۲ جلسه

هدف کلی

– آموزش دفاع

اهداف جزئی

در پایان این درس، دانش‌آموزان باید:

الف – حیطه‌ی شناختی

- با دفاع، مفهوم و ضرورت آن آشنا باشند.
- با انواع دفاع در موجودات زنده و تفاوت آن در شیوه عمل آشنا باشند.
- با سیر تکامل سلاح آشنا باشند.
- با اهمیت دفاع در اسلام و ضرورت آن آشنا باشند.
- با جایگاه دفاع در اسلام آشنا باشند.
- با دیدگاه حضرت امام (ره)، مقام معظم رهبری و قانون اساسی درباره‌ی دفاع آشنا باشند.
- با نقش مردم در دفاع آشنا باشند.
- با سیر تحول ابزارهای دفاعی آشنا باشند.

ب – حیطه‌ی مهارتی

– بتوانند در مواقع ضروری از خود و دیگران دفاع کنند.

پ – حیطه‌ی نگرشی

- به دفاع کردن علاقه‌مند شده باشند.
 - دفاع مردمی از مرزهای ملی و دینی را درک کرده باشند.
 - به ضرورت دفاع کردن اعتقاد داشته باشند.
 - هنگام بروز خطرات به دفاع کردن از هم‌نوعان خود علاقه‌مند شده باشند.
- مفاهیم اساسی: معنا و مفهوم دفاع، دفاع غریزی، دفاع آگاهانه، ابزار دفاع، خسارات دفاع، علل دفاع و موقعیت ایران در دفاع.

ابزار و مواد آموزشی: کتاب دانش‌آموز، نقشه‌ی جنگ ایران و عراق

می دهد.

پس از آشنایی با عکس العمل ها، همه ی آن ها را در یک طبقه بندی خاص قرار دهید و مفهومی واحد برای این طبقه بندی بیابید.

در پایان، پس از مقایسه ی واکنش های انسان با حیوانات، تفاوت آن ها را با یک دیگر مشخص کنید.

همان طور که می دانید، این اختلاف ناشی از امتیازی است که انسان نسبت به حیوان دارد. از شما انتظار می رود با آگاهی از این امتیاز بتوانید به پرسش های ۶ و ۷ پاسخ دهید.

توصیه می شود در پاسخ گویی به پرسش ها، به ابزارسازی انسان در گذر زمان توجه کنید.

برای تکمیل کردن بحث کلاس می توانید از مطالب ارائه شده در بخش دانستنی های معلم که درباره ی تفاوت بین واکنش های دفاعی بین انسان و حیوان است، استفاده کنید.»

راهنمای تدریس آماده سازی

به دانش آموزان بگویید: «امروز می خواهیم در مورد یکی از مسائل بسیار مهم که در زندگی موجودات زنده - از جمله انسان - نقش دارد، بحث کنیم. همان طور که می دانید هر انسانی در مسیر زندگی خود با خطرات و آسیب های مختلفی روبه رو می شود که اگر واکنش مناسبی در برابر آن ها انجام ندهد، ممکن است زندگی اش به خطر بیفتد و نابود شود.

شما نیز باید در این بحث به صورت جمعی و گروهی مشارکت کنید. بکوشید از دانش و معلومات قبلی خود و دیگران برای روشن شدن موضوع کمک بگیرید.»

ارائهی مطلب

به دانش آموزان بگویید: «قبل از پاسخ گویی به پرسش های این درس و بررسی توضیحات ارائه شده درباره ی تصاویر به صحبت های من توجه کنید.»

تصاویر درباره ی عکس العمل موجودات زنده است؛ واکنشی که هر موجود زنده در لحظات خطرناک، از خود نشان

پرسش و پاسخ ها

۱- عکس العمل هر یک از حیوانات در برابر خطری که آن ها را تهدید می کند، چیست؟

فرار، ایجاد سر و صدا، تهاجم متقابل و تغییر رنگ.

۲- به تصاویری که عکس العمل انسان را در حالات گوناگون نشان می دهد، توجه کرده و آن ها را بیان کنید.

مقابله با سنگ، مخفی شدن با استفاده از سلاح سرد (تیر، کمان و شمشیر)، مقابله با استفاده از سلاح گرم، مقابله با موشک ضد موشک و مقابله با ماسک در برابر حمله های شیمیایی.

۳- چرا انسان در برابر خطر عکس العمل نشان می دهد؟
برای حفظ جان و حریم و آنچه به انسان تعلق دارد، با استفاده از امکانات و توانایی خویش.

۴- با توجه به پاسخ پرسش های ۱، ۲ و ۳، آیا می توانید واژه ی مناسب برای این عکس العمل پیشنهاد کنید.

دفاع

۵- سعی کنید تعریف مناسبی برای این واژه ارائه دهید؟
دفاع عبارت است از مقابله ی موجود زنده در برابر خطری که هستی او را تهدید می کند.

۶. هنگام آغاز فعالیت روزنامه‌ها در ایران در سال ۱۳۲۱، دانشجویان در تبریز به منظور آشنایی با روش‌های مختلف تصویربرداری و تهیه عکس، در کلاس‌های آموزشی شرکت می‌کردند و به کمک دوربین‌های ساده، عکس‌های خود را از اشیاء مختلف تهیه می‌کردند.

۶- هنگام مواجهه با خطر چه تفاوتی بین عکس‌العمل انسان و حیوان وجود دارد؟ علت چیست؟

انسان به علت امتیازی که نسبت به موجودات زنده دارد با تغییر در روش خود و ابزارهایی که می‌سازد شیوه‌ی دفاعی را تغییر می‌دهد؛ درحالی که دفاع حیوانات و موجودات دیگر در هر زمان یکسان است و تغییر نمی‌کند. علت این است که انسان دارای اراده و اختیار است و با استفاده از عقل می‌تواند راه‌های مختلفی را در نظر بگیرد و بهترین راه را انتخاب کند.

۷- برای بیان این تفاوت از چه واژه‌هایی استفاده می‌کنید؟ دفاع آگاهانه و دفاع غریزی.

ارائه‌ی مطلب

حال تصویر درس مربوط را در صفحه‌ی ۵ کتاب ملاحظه کنید. هر تصویر را به‌طور مجزا از دانش‌آموزان بپرسید و از آن‌ها بخواهید که برداشت خود را مطرح کنند. اگر آن‌ها جواب صحیحی ارائه ندادند راهنمایی‌شان کنید. پس از شرح همه‌ی موارد می‌توانید بپرسید که مجموعه‌ی این تصاویر چه چیزی را به‌خاطر می‌آورد. پاسخ کلاس این است که انسان برخلاف دیگر موجودات می‌تواند ابزارسازی کند و به مرور زمان ابزار و سلاح پیشرفته‌تر بسازد. درحالی که ابزار دفاعی حیوان در طول زمان ثابت است. مثلاً مار از ابتدای خلقت تاکنون فقط از طریق نیش‌زدن، از خود دفاع می‌کند.

به دانش‌آموزان بگویید: «اولین تصویر صفحه‌ی ۵ کتاب (تصویر الف) را بنگرید.

اگر شما در شهرهایی که مورد تهاجم قرار گرفته‌اند زندگی می‌کردید، از نظر اقتصادی، اجتماعی و روانی چه وضعی داشتید؟ بررسی کنید که مردم شهرهایی که به آن‌ها تجاوز شده است، در درازمدت، چه وضعی خواهند داشت؟ برای یافتن پاسخ در گروه‌های پنج‌نفره به فعالیت پردازید. اگر پاسخ‌ها بیش از چند مورد بود، باید بدانید که هر طبقه نمایانگر یک نوع تفکر و اندیشه است.

تصویرهای (ب) و پرسش ۸ که مربوط به این تصاویر است،

علت تغییر تلفات جنگ را بررسی می‌کند. جنگ در هر حال ویرانگر است و نتیجه‌ی آن، تلفات جانی و خسارات مالی و مادی است. میزان این تلفات و خسارات در طول قرون و اعصار، بسیار تفاوت کرده است. به نظر شما، علت آن چیست؟ در این باره بررسی کنید و نظر خود را ارائه دهید.»

پس از جمع‌بندی بحث کلاس و حصول نتیجه نهایی، از مطالبی که در بخش‌های دانستنی‌های معلم به سیر تحول سلاح اختصاص یافته است استفاده کرده و توضیحاتی ارائه کنید.

به دانش‌آموزان بگویید: «برای پاسخ‌گویی به پرسش‌های ۱۱ و ۱۲ باید توجه داشته باشید که نظام‌های سیاسی مختلف جهان در این مورد که آمادگی دفاعی یکی از نیازهای اساسی آن‌ها است»، اتفاق نظر دارند. این موضوع، مسئله‌ی جدیدی نیست و بشر از دیرباز به این باور رسیده است اما به رغم اتخاذ تدابیر مختلف در این زمینه نظام‌های حکومتی بدون اتکا به نیروی عظیم مردمی، توفیق چندانی را کسب نخواهند کرد.»

پرسش و پاسخ‌ها

۸- هنگام آغاز تهاجم رژیم صدام به ایران در سال ۱۳۵۹،

فعالیت‌های تکمیلی

دفاع از زمین به عنوان یکی از راه‌های مبارزه با نیروهای مهاجم است. در صورتی که نیروهای رسمی یک کشور نتوانند در برابر مهاجمان خارجی مقاومت کنند، باید به روش‌های دیگری متوسل شوند. در این زمینه، دفاع از زمین یکی از راه‌های مهم است. در این بخش، به بررسی راه‌های مختلف دفاع از زمین پرداخته می‌شود. در ادامه، به بررسی راه‌های مختلف دفاع از زمین پرداخته می‌شود.

نوع فعالیت	هدف	فعالیت	
		نوع فعالیت	هدف
فعالیت‌های آموزشی	افزایش آگاهی	فعالیت‌های آموزشی	افزایش آگاهی
فعالیت‌های فرهنگی	تقویت روحیه	فعالیت‌های فرهنگی	تقویت روحیه

۱۱- در صورتی که نیروهای رسمی یک کشور نتوانند مقابله‌ی کامل با نیروهای مهاجم را نداشته باشند، چه نیروی می‌تواند به آن‌ها کمک کند؟
نیروهای مردمی

فعالیت‌های تکمیلی: پس از بیان دفاع به شکل عام، بحث دفاع به صورت خاص مطرح می‌شود. دفاع به صورت خاص همان معنای دفاع در اسلام را دارد که منشأ تحول عظیم در تاریخ معاصر شده است. در بخش فعالیت‌های تکمیلی، از دانش‌آموزان بخواهید که متن بالای تصویر را بخوانند و به پرسش‌ها پاسخ دهند.

دانش‌آموزان در پاسخ‌گویی به این پرسش، ابتدا باید پیامی را انتخاب کنند و در محل مربوط بنویسند. سپس با مراجعه‌ی مجدد به پیام، منابع گفتار رهبران را که قرآن، نهج البلاغه و قانون اساسی است، معرفی کنند. برای پاسخ‌گویی به بخش آخر و تفکر درباره‌ی آنچه در این باره در قانون اساسی پیش‌بینی شده است، دانش‌آموزان در منزل به منابع مربوط مراجعه کرده و پس از استخراج مطالب، آن‌ها را در جلسه‌ی بعد در کلاس ارائه می‌کنند.

در بخش دانستنی‌های معلم، اطلاعاتی به‌عنوان منبع در اختیار معلمان قرار گرفته است.

پاسخ فعالیت‌های تکمیلی

۱- در جای خالی، یکی از پیام‌های امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری را درباره‌ی دفاع بنویسید.

هر پیامی که از این دو بزرگوار درباره‌ی دفاع بیان شده است، پذیرفتنی است؛ مثال:

نمونه‌ی پیام امام (ره): هر انسان مخلص متعهدی که آمادگی دفاعی را لازمه‌ی حیات جامعه‌ی اسلامی بداند، در نزد خدا آبرو دارد.

نمونه‌ی پیام مقام معظم رهبری: در دنیایی که سلطه‌گری یک امتیاز محسوب می‌شود، ملت ما باید قادر به دفاع از خود باشد.

۲- پشتوانه‌ی پیام‌های امام و مقام معظم رهبری را تعیین کنید.

وضع زندگی مردم در شهرهای مرزی چگونه بوده است؟ با توجه به تصویر «الف» لحظه‌ای خود را در آن موقعیت قرار دهید و جنگ را از نظر تأثیر روانی، اجتماعی و اقتصادی در زندگی افراد جامعه تحلیل کنید.

به علت هجوم ناگهانی دشمن و آماده‌نبودن مردم برای مقابله، مردمی که در شرایط عادی، زندگی کاملاً متفاوتی با شرایط جنگی داشتند، به علت تصرف بخشی از سرزمینشان توسط دشمن، از خانه‌ی خود دور شده و خسارت‌های سنگین اقتصادی را متحمل شدند. ضایعه‌ی سنگین‌تری که برای آنان رخ داد، از دست دادن عزیزانشان بود.

۹- با توجه به تصویر «ب» بگویید به چه علت آمار تلفات انسانی در جنگ‌های مختلف، متفاوت است.

تغییر در انواع سلاح‌ها و تبدیل شدن سلاح‌های سرد به گرم و اختراع سلاح‌های دور برد و کشتار جمعی مثل سلاح‌های شیمیایی و اتمی.

۱۰- هنگام حمله‌ی دشمن به هر کشور، چه نیروهایی مسئولیت رسمی دفاع را به عهده می‌گیرند؟

قوه‌ی مجریه (دولت) و نیروهای نظامی (هوایی، دریایی و زمینی)

قرآن و احادیث و روایات نقل شده از پیامبر و ائمه‌ی معصوم (ع) و قانون اساسی که در کلام قرآن جاری شده‌اند.
 ۳- به آیات سوره‌های حج و انفال در قرآن مراجعه کنید و آیاتی را که پیرامون اهمیت دفاع در اسلام بیان شده است در جدول بنویسید.

– سوره‌ی حج، آیه‌ی ۴۰: و لولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لهدمت صوامع و بیع و صلوات و مساجد یذکرفیها اسم الله کثیراً؛ و اگر خداوند بعضی را به وسیله‌ی بعضی دیگر دفع نکرده بود، دیرها، کلیساها، کنشت‌ها و مسجدهایی که نام خدا به فراوانی در آن برده می‌شود، ویران می‌شد. آیه‌ی ۶۰، سوره‌ی انفال: واعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخیل ترهبون به عدو الله و عدوکم؛ و هرآنچه می‌توانید از نیرو و اسب‌های ورزیده (ساز و برگ جنگی) فراهم آورید تا به وسیله‌ی آن، دشمنان خدا و دشمنان خودتان را بترسانید.

– ماده‌ی ۱۱، اصل سوم قانون اساسی: تقویت کامل بنیه‌ی دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی و نظام اسلامی کشور.

پرسش و پاسخ‌های خودآزمایی

۱- در تصاویر زیر نوع دفاع را تعیین کنید.

دفاع حیوان در برابر خطر را دفاع غریزی و ناآگاهانه و دفاع انسان در میدان جنگ را دفاع ارادی و آگاهانه می‌نامند.

۲- تصاویر زیر را از نظر سیر پیشرفت و تکامل ابزار دفاع مرتب کرده و شماره‌گذاری کنید.

ابتدا صحنه‌ی جنگ سرد را که در وسط قرار دارد پرتاب فلاخن، به سمت چپ منتقل کنید. سپس صحنه‌ی جنگ سرد تیر و کمان و گرم سلاح جنگی انفرادی را که در سمت چپ قرار دارد، به وسط منتقل کنید. سپس صحنه‌ی جنگ نوین (۲،۳،۵،۴،۱)

۳- متن صفحه‌ی ۹ کتاب را بخوانید و سپس آن را تحلیل کنید.

این متن بیان می‌کند که انسان برای دفاع به ابزار نیاز دارد و برای به‌دست‌آوردن آمادگی کامل در برابر خطرات، باید به

جدیدترین سلاح‌ها مجهز شود تا قدرت بازدارندگی او افزایش یابد؛ به طوری که اگر دشمن از سلاح مدرن استفاده کرد، او نیز برای مقابله به مثل از آن استفاده کند.

۴- از دانش‌آموزان بخواهید که مسابقه‌ی فوتبالی را در ذهن خود مجسم کنند و وظایف کاپیتان، دروازه‌بان و بازیکنان دفاعی تیم را بنویسند. سپس عوامل مؤثر در پیروزی یک تیم و گروهی از نظامیان در صحنه‌ی نبرد را بنویسند.

– در فوتبال هر یک از بازیکنان با توجه به پست خود، چه وظایفی را به عهده دارند؟

– وظایف اصلی دروازه‌بان و دفاع، جلوگیری و خنثی‌سازی طرح‌های هجومی حریف است.

– هافبک‌ها در میانه‌ی میدان، ضمن کمک به دفاع و حمله، طراحی حملات به دروازه‌های حریف را به عهده دارند.

– فورواردها یا مهاجمان، نقش به‌ثمر رساندن نتیجه‌ی زحمات دیگران را به عهده دارند و برای این کار از قدرت فریب و عبور خویش از دفاع حریف استفاده می‌کنند.

در تمامی موارد، یک اصل اساسی برای همه‌ی بازیکنان وجود دارد و آن، حمایت است. حمایت از مدافع و مهاجم خودی

نقش افراد را در بازی فوتبال با نقش افراد در یک عملیات نظامی مقایسه کنند و عوامل مؤثر در پیروزی آن دو را بیان کنند؛ مانند: فرماندهی خوب فرمانده و کاپیتان - آمادگی قبلی بازیکنان و رزمندگان - خوب عمل کردن به نقش‌ها - حرف‌شنوی اعضای زیرمجموعه - همکاری با یک‌دیگر - کسب مهارت‌های لازم و

یادآوری: پیش از پایان یافتن کلاس درس، به دانش‌آموزان یادآوری کنید که درباره‌ی بسیج در ایران و سایر کشورها از طریق مراجعه به منابع کتابخانه‌ی مدرسه، مجله‌ها و رسانه‌ها تحقیق کنند و برای فعالیت کلاسی جلسه‌ی بعد، آماده شوند.

به هنگام دفاع و حمله، وظیفه‌ی همه‌ی بازیکنان است. به محض از دست رفتن یا به دست آوردن توپ، نفرات نزدیک به فردی که توپ را از دست داده یا به دست آورده است، باید نقش حمایتی به خود بگیرند؛ بنابراین، دفاع در همه‌ی لحظات به‌ویژه زمانی که توپ در دست حریف است و تا نزدیکی دروازه پیش رفته است، لازم است. در این زمان، همه در کنار دروازه جمع می‌شوند تا از آن دفاع کنند.

- کاپیتان یا سرگروه به علت تجربه و توانایی در هماهنگ کردن تیم، دفاع و حمله را هدایت می‌کند. در واقع، وظیفه‌ی او رهبری گروه است. با بیان این مسئله، می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید که

دانستنی های معلم

دفاع

انسان به سبب توانایی عقلانی خود ضمن ابزارسازی، از طریق آموزش، اطلاعات خود را به نسل های بعد منتقل می کند. پیچیدگی های ابزار امروزی و روش های دفاعی بشر مرهون همین امر است. در حالی که حیوان با آموزه های ثابت و غیر قابل ارتقایی که خداوند در وجود او قرار داده است، امکان دخل و تصرف در آن را ندارد. هر حیوانی، همواره از هنگام پیدایش بر روی زمین تا به امروز به یک شیوه دفاع می کند.

سیر تحول سلاح

انسان به عنوان موجودی صاحب شعور برای مقابله با خطرها، شیوه ها و ابزارهای «متفاوتی» را به کار می گیرد. انسان ابزارسازی را برای دفاع از خود شروع کرد. او از نخستین روزهای شناخت خطر، دریافت که خطرهای ناشی از حیوانات و حتی محیط وحشی هر لحظه موجودیت او را تهدید می کند؛ از این رو، از محیط و قدرت تخیل و تفکر خود در این زمینه استفاده کرد. ابزارسازی از گذشته تاکنون، به چند دوره تقسیم می شود.

الف - دوره ی استفاده از سلاح های سرد: انسان هنگام مواجهه با خطر به استفاده از ابزارهای اولیه روی آورد. او برای دفاع، ابتدا از سنگ و چوب استفاده کرد و سپس با ابزارهای پرتابی مثل نیزه، تیر، کمان و فلاخن، از خود دفاع کرد.

ب - دوره ی استفاده از سلاح های گرم: این دوره با کشف باروت شروع شد. سپس نوبت به استفاده از تفنگ های سرپر رسید. علت نام گذاری تفنگ سرپر، آن است که مهمات از قسمت سر تفنگ در آن قرار می گیرد.

بعدها استفاده از تفنگ های ته پر معمول شد که مهمات از ته آن وارد سلاح می شد. امروزه نیز از همین تفنگ ها استفاده می شود. **پ - دوره ی جدید:** ورود سلاح های سنگینی چون توپ، تانک، هواپیما و موشک به صحنه های رزم با استفاده از فناوری جدید بر قدرت تخریب، سرعت عمل و تجهیزات رزمی افزوده شد.

امروزه، برخی از دولت ها با روش های قدرتی و بهره گیری از سلاح های کشتار جمعی، مانند بمب های اتمی و شیمیایی، برای تأمین منافع ملی خود تلاش می کنند و همواره در اندیشه ی پیشرفته تر کردن این نوع سلاح ها و استفاده بیش تر از آن ها برای سلطه بر جهان اند.

دفاع و اسلام

اسلام دستورات صریح و مستدلی برای دفاع کردن دارد که در قرآن کریم به شکلی زیبا و کامل به آن پرداخته است. نمونه های عملی آن در تاریخ صدر اسلام نیز وجود دارد.

انواع دفاع در اسلام عبارتند از:

دفاع از مال و ثروت و سرزمین، دفاع از استقلال و دفاع از ناموس. این ها دفاع مشروع در اسلام است (مطهری، جهاد، ۴۰) در اسلام، دفاع باید با آگاهی و آمادگی توأم باشد. انواع آن را می توان به صورت زیر دسته بندی کرد:

۱- دفاع از آبرو و ناموس، شخصیت، مال، جان و تمامی آن چیزهایی که به شخص دفاع کننده تعلق دارد.
۲- دفاع از حقوق اجتماعی مثل جلوگیری از ایجاد ناامنی، رعب و وحشت در جامعه، حفظ امنیت عمومی مردم و دفاع از استقلال

یک ملت

۳- دفاع از حق ستمدیدگان و مستضعفان و مبارزه با ظلم و ستم ستمگران

۴- دفاع از حقوق و ارزش های انسانی مانند دفاع از آزادی انسان، دفاع از شرافت و عزت انسان و مبارزه با ضدارزش ها.

۵- دفاع از حق در برابر باطل، مبارزه با کفر و شرک و بت پرستی و هرگونه افکار انحرافی و ناحق و جلوگیری از سلطه ی کفر و شرک بر توحید و یکتاپرستی (مأخذ: مطهری، جهاد، ۴۳).

بسیج

تعداد جلسات برای تدریس: ۲ جلسه

بسیج لشکر مخلص خداست.
امام خمینی (رحمت... علیه)

هدف کلی

– آشنایی با بسیج مردمی و نقش آن در حراست از انقلاب اسلامی

اهداف جزئی

در پایان این درس، دانش‌آموزان باید:

الف – حیطة‌ی شناختی

- با معنا و مفهوم بسیج آشنا باشند.
- با فعالیت‌های نظامی و غیرنظامی بسیج آشنا باشند.
- با بسیج مردمی کشورهای جهان آشنا باشند.
- با نهادهای مردمی در ایران پس از انقلاب اسلامی آشنا باشند.
- با ساختار و تشکیلات بسیج دانش‌آموزی آشنا باشند.
- با دیدگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری درباره‌ی بسیج آشنا باشند.
- با اُسوه‌های بسیج آشنا باشند.

ب – حیطة‌ی مهارتی

- با نیروی مقاومت بسیج (بسیج دانش‌آموزی) ارتباط برقرار کرده و در مأموریت‌های آن شرکت کرده باشند.
- با رعایت ویژگی‌های بسیجی، رفتارهای یک بسیجی و اُسوه را کسب کرده باشند.

پ – حیطة‌ی نگرشی

- به صفات نیکو و ویژگی‌های تشکیلات بسیج علاقه‌مند باشند.
 - به عضویت در بسیج کشور رغبت داشته باشند.
 - به ایفای نقش بسیج در جنگ طبق سوابق (هشت سال جنگ)، اعتقاد داشته باشند.
 - به ضرورت فعالیت‌های چندجانبه‌ی (فرهنگی، سیاسی، سازندگی و ...) بسیج پی برده باشند.
 - به اهمیت و ضرورت تأثیر اُسوه و الگوی مناسب، در زندگی خود اعتقاد داشته باشند.
- مفاهیم اساسی: بسیج، بسیج کشورهای جهان، مأموریت و فعالیت بسیج، عرصه‌های حضور بسیج، ساختار و تشکیلات بسیج دانش‌آموزی، دیدگاه‌های امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری درباره‌ی بسیج، اُسوه‌های بسیج. ابزار و مواد آموزشی: کتاب دانش‌آموز، نقشه‌ی خوزستان و خرمشهر و نقشه‌ی استان مازندران.

راهنمای تدریس آماده سازی

افراد علاوه بر دفع تجاوز دشمن در حرکت‌های اجتماعی و توسعه‌ای نیز مشارکت دارند و نقش‌آفرین هستند.

۲- این حرکت جمعی و خودجوش چه نام دارد؟

بسیخ

۳- نمونه‌ای از چنین حرکتی را در ایران مثال بزنید.

برای نمونه‌ی حرکت داخلی می‌توان به حضور پرشور جوانان به رهبری امام خمینی (ره) در مبارزه با رژیم ستمگر پهلوی اشاره کرد. این نیرو توانست، ارتش را به مبارزه علیه رژیم حاکم دعوت کند و آن را در پیروزی انقلاب اسلامی، پشتوانه‌ی خود قرار دهد. در هشت سال دفاع مقدس، مردم در قالب بسیج مردمی به پشتوانه‌ی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی توانستند یگان‌های سپاه را تکمیل کنند و بسیاری از عملیات‌های بزرگ ارتش عراق را ناکام بگذارند.

ارائه‌ی مطلب

به دانش‌آموزان بگویید: «در صفحه‌ی ۱۱ کتاب‌درسی تصویرهای مختلفی را مشاهده می‌کنید که در نگاه کلی ممکن است شما را کمی دچار ابهام کرده و پرسش‌هایی در ذهنتان ایجاد کند اما با مشارکت جدی در یافتن پاسخ‌ها، می‌توانید ابهامات را

متنی که در صفحه‌ی ۱۰ کتاب مطالعه خواهید کرد مربوط به ویژگی افرادی است که هنگام حمله‌ی دشمن، به کمک نیروهای مسلح می‌شتابند. ویژگی‌های این افراد با ویژگی‌های اعضای نیروهای رسمی دولت و نظامیان تفاوت دارد. حال ۱۰ دقیقه فرصت دارید تا با مشارکت اعضای گروه، ویژگی‌های حرکت یادشده را در جای مناسب بنویسید و برای ارائه‌ی آن به کلاس، آماده شوید.

۱- ویژگی‌های حرکت مردمی اشاره شده در متن کتاب را شناسایی و بیان کنید.

الف - جمعی و خودجوش است.

ب - انگیزه‌ی غیرمادی و غیرانتفاعی دارد.

پ - از امکانات ملی و مردمی استفاده می‌کند.

ت - دارای سازمان اجتماعی است.

ث - این نیروی عظیم فقط به امور نظامی نمی‌پردازد؛ این

نوع	بسیج در ایران	تصویر هدف کلاس
الف		
ب		
پ		

برطرف کنید.» ابتدا می‌توان تصویر «الف» را مطرح کرد و به دانش‌آموزان فرصت داد تا در جای مناسب جواب را بنویسند. می‌توان پاسخ‌ها را به‌طور شفاهی بیان کرد. سپس جواب صحیح و کامل را خواند یا در جای مربوط نوشت و پس از آن، تصویر بعدی را مطرح کرد.

پرسش و پاسخ‌ها

۱- هریک از این کلمات و تصاویر بیانگر چه مفهومی است؟

الف - بسیج چیست و بسیجی کیست؟

- بسیج تشکیلاتی است که تمام مردان و زنان مؤمن، با انگیزه و توانمند جامعه اسلامی را که قادر به دفاع از انقلاب و کشور هستند، شامل می‌شود.

- بسیجی کسی است که با برخورداری از زمینه‌های اعتقادی و فکری لازم، آمادگی حضور در صحنه‌های گوناگون و جبهه‌های دفاعی، فرهنگی، سیاسی و سازندگی کشور را داشته باشد.

ب- در این تصویر دانش‌آموزانی را مشاهده می‌کنیم که به منظور کمک به هزینه‌های دفاع مقدس، تصمیم گرفته‌اند تا

اندوخته‌های نقدی خود را تحویل مسئولین مربوطه دهند.

پ- در این دو تصویر مردان و زنان مؤمن و با انگیزه را مشاهده می‌کنیم که آمادگی خود را برای دفاع از کشورشان اعلام می‌نمایند.

۲- به نظر شما، مجموعه این تصاویر چه هدف مشترکی را دنبال می‌کنند؟

مفهوم مشترک در این تصاویر، «آمادگی» و حضور نیروهای مردمی برای رسیدن به یک هدف مشخص است. (بعد از این که دانش‌آموزان با مفهوم «هدف مشترک» آشنا شدند، از آن‌ها بخواهید که درباره‌ی هدف موجود در این تصاویر توضیح دهند.)

ارائه‌ی مطلب

به دانش‌آموزان بگویید: «در جلسه‌ی گذشته، آموختید که نیروهای مردمی می‌توانند هم در فعالیت‌های نظامی شرکت کنند و هم به فعالیت‌های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی بپردازند. همچنین دیدید که در ارتش‌های دنیا مردم نیز نقش‌های مهمی را به عهده گرفته‌اند و برای مبارزه با دشمن مهاجم آموزش می‌بینند. اکنون به دو نمونه از نقش مردم در برابر هجوم خارجی و شورش‌های داخلی اشاره می‌کنیم.»

از دانش‌آموزان بخواهید به مطالب صفحه‌ی ۱۲ کتاب دانش‌آموز که تصویری از هجوم ارتش عراق به هموطنان خوزستانی است، به دقت نگاه کنند.

طرحی که مشاهده می‌کنید، خبر نامه‌ای است که در آن، وضعیت استان خوزستان هنگام حمله‌ی عراق ترسیم شده است.

از دانش‌آموزان بخواهید متن‌ها را که بیانگر مقاومت مردم در برابر دشمن است بخوانند. سپس کلمه‌های کلیدی مربوط به هر متن را پیدا کنند و به‌طور شفاهی به کلاس ارائه کنند. کلمه‌های کلیدی زیر را به‌عنوان پاسخ صحیح ارائه کنید.

نتیجه‌ی بحث کلاس

۱- مساجد، تکایا، حسینیه‌ها

۲- ایستادگی

۳- ایثار

۴- روحیه‌ی تعاون و همکاری

۵- امداد رسانی

در هر نظر شما چگونه می‌توانید این صفات را به نمایش در آورید. چه مدت، چگونه و با چه امکاناتی می‌توانید این کار را انجام دهید؟

نوع فعالیت	مدت زمان

بر این مسئله نظرات خود را در هر یک از این بخش‌ها بنویسید و با هم‌گروهی‌های خود در مورد این موضوعات بحث کنید.

پرسش و پاسخ‌ها

۱- نهادهای رسمی و مردمی را که در زمان شروع جنگ

فعالانه با دشمن مقابله کرده‌اند را نام ببرید.

الف - ارتش جمهوری اسلامی ایران

ب - سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

پ - ستاد جنگ‌های نامنظم

ث - بسیج مردمی.

۲- در آغاز جنگ، مردم خرمشهر برای مقابله با دشمن

چگونه سازمان‌دهی شدند؟

فرماندهی سپاه خرمشهر و آبادان (شهید جهان‌آرا) به همراه

سایر پاسداران با سلاح‌هایی که در اختیار داشتند، مردم را اعم از

زن و مرد مسلح کردند. آنان در حوالی مسجد جامع خرمشهر، به

مدت ۳۵ روز در برابر تجاوز ارتش عراق مقاومت کردند.

۳- نتایج مثبت حضور و مشارکت مردم در جلوگیری از

تهاجم دشمن به خاک میهن اسلامی را بررسی و بیان کنید.

الف - مردم در عرصه‌ی دفاع، قوی‌ترین و کارآمدترین

نیروی دفاعی به شمار می‌آیند.

ب - کم کردن اثر تجهیزات پیشرفته‌ی نظامی دشمن

پ - شکل‌گیری، خلاقیت و سازندگی در عرصه‌ی تجهیزات

نظامی

ت - تشکیل هسته‌های مقاومت مردمی و سازمان‌دهی سپاه

پاسداران انقلاب اسلامی ایران.

توجه: عبارات و مفاهیمی که نزدیک به موارد فوق باشد،

پذیرفتنی است.

ارائهی مطلب

مطالب زیر را برای دانش‌آموزان بیان کنید.

استکبار برای مقابله با انقلاب‌های مردمی به اقدامات

متعددی دست می‌زند تا آن‌ها را به شکست بکشاند. این اقدامات عبارت است از:

۱- ایجاد درگیری‌های داخلی؛ این مورد درباره‌ی انقلاب

ایران بسیار اتفاق افتاده است؛ از جمله درگیری‌های خرمشهر،

گنبد کاووس و فتنه‌ی آمل. فتنه‌ی آمل را در این درس مورد

بررسی قرار خواهیم داد. در انقلاب‌های دیگر نیز مانند انقلاب

شیلی این مورد روی داد که متأسفانه به شکست انقلاب در آن

سرزمین منجر شد.

۲- درگیری یکی از همسایگان با کشوری که در آن

انقلاب مردمی روی داده است؛ حمله‌ی رژیم بعثی عراق به

ایران به تحریک استکبار جهانی به سرکردگی آمریکا، یکی از

نمونه‌های آن است.

۳- درگیری مستقیم در صحنه‌های سیاسی، نظامی و

اقتصادی؛ نمونه‌های متعددی از این درگیری را در طول سال‌های

انقلاب شاهد بوده‌ایم؛ حمله به هواپیماهای غیرنظامی و مسافربری

از سوی آمریکا، مورد تهاجم قرارداد نفت ایران توسط

آمریکا و محاصره اقتصادی، از این جمله‌اند.

از دانش‌آموزان بخواهید به موضوع بعدی که طرحی از

مقاومت مردم در برابر یک شورش داخلی است، توجه کنند. از

ب - جنگل‌های آمل به علت داشتن پستی و بلندی‌های عدیده، هرگونه بمباران هوایی و زمینی را کم‌اثر یا بی‌اثر می‌کرد.
پ - جنگل‌های آمل به تهران نزدیک بود و در صورت پیروزی یا هنگام هجوم، امکان حمایت‌های سیاسی، تبلیغی، درماني و ... از تهران وجود داشت.

۳- نقش دانش‌آموزان را در واقعه‌ی آمل تشریح کنید.
با این‌که از دانش‌آموزان خواسته شده بود، به علت شدت درگیری به خانه بروند، بسیاری از آن‌ها به‌طور دسته‌جمعی به محل درگیری رفتند و به نیروهای دفاعی کشورمان کمک‌رسانی کردند. همچنین در آرام‌سازی و پاک‌سازی محیط نقش مهمی ایفا کردند.

ارائیه‌ی مطلب

به دانش‌آموزان بگویید: «در گذشته با فعالیت‌های نظامی بسیج آشنا شدید. همچنین مأموریت بسیج در مسائل امنیتی و مأموریت‌های دیگر آن را که جنبه‌های نظامی و امنیتی داشت، شناختید. دانستید که هنگام بروز حوادث طبیعی و غیرطبیعی، بسیج می‌تواند نقش خوبی ایفا کند و گاه مأموریت‌های اساسی و مهمی را بپذیرد. در این بخش، با شرح بیش‌تری فعالیت‌های بسیج را به شما معرفی می‌کنیم.»

به دانش‌آموزان بگویید که جاهای خالی نمودار را تکمیل کنند. آن‌ها می‌توانند این فعالیت را هم به‌صورت انفرادی و هم با مشورت و تشکیل گروه‌های دو یا سه نفره انجام دهند (برای انجام دادن فعالیت، ۱۵ دقیقه به آن‌ها فرصت دهید).

حلقه‌ی اول دایره و حلقه‌ی دوم آن به هم مرتبط بوده و حلقه‌ها مکمل هم هستند. در حلقه‌هایی که چیزی نوشته نشده است، باید خوب فکر کنید تا به جواب مورد نظر در جاهای خالی کتاب کار برسید.

توضیحاتی درباره‌ی عرصه‌های بسیج

الف - عرصه‌ی سازندگی: در این عرصه، سازمان بسیج سازندگی و جامعه‌ی مهندسان بسیجی بیش‌ترین فعالیت را دارند.
ب - عرصه‌ی فرهنگی: در این عرصه، سازمان مرکزی امر به معروف و نهی از منکر، معاونت فرهنگی پرورشی نیروی

من نقش که بر نقش جنگ عراق حمله ایران، فعالیت‌های بسیج در عرصه‌ی نظامی داشتند. (ا) و (ب) در متن صفحه‌ی پیش‌رو به بحث‌هایی در این باره پرداخته شد.
۱- فعالیت‌های بسیج در عرصه‌ی فرهنگی و اجتماعی و جنگ‌های داخلی و خارجی را در متن صفحه‌ی پیش‌رو به بحث‌هایی در این باره پرداخته شد.
۲- فعالیت‌های بسیج در عرصه‌ی اقتصادی و اجتماعی و جنگ‌های داخلی و خارجی را در متن صفحه‌ی پیش‌رو به بحث‌هایی در این باره پرداخته شد.

ردیف	بسیج دانش‌آموز	توضیح بحث کلاس
۱		
۲		
۳		

آن‌ها بخواهید که کلمه‌های کلیدی مربوط به هر متن را با راهنمایی شما با پرس و جوی شفاهی پیدا کنند.

کلمه‌های کلیدی

- نتیجه‌ی بحث کلاس:

- ۱- حرکت مردم (الف)
- ۲- ابتکار و درگیری مستقیم با مهاجمان (ب)
- ۳- پاک‌سازی (پ)
- ۴- کمک‌رسانی (ت)

● پاسخ پرسش‌ها

۱- گروه مهاجمان چه کسانی بودند؟ همان‌طور که در متن به آن اشاره شده است مهاجمان گروهی از مزدوران وابسته به بیگانه بوده‌اند.

۲- از نظر گروه مهاجمان، جنگل آمل به چه علت پناهگاه مناسب و امنی بود؟

الف - جنگل‌های آمل به علت برخورداری از درختان انبوه، شاخ و برگ‌های فراوان و رنگ‌های متفاوت، از نظر نظامی برای استتار مناسب بود؛ چرا که حتی شناسایی هوایی منطقه توسط چرخ بال (هلی‌کوپتر) ممکن نبود.

مقاومت و معاونت عقیدتی حوزه‌ی نمایندگی بیش از سایر اقشار فعالیت دارند.

پ- عرصه‌ی اجتماعی: در این عرصه، قشر دانش‌آموزی، بسیج جامعه‌ی پزشکی و رده‌های مقاومت محلی نقش دارند.

ت- عرصه‌های امداد رسانی: در این عرصه، بسیج اداره‌ها و کارخانه‌ها و رده‌های مقاومت محلی (بسیج مساجد) نقش دارند.

ث- عرصه‌های بهداشت و درمان: در این عرصه، بسیج جامعه‌ی پزشکی، بسیج دانشجویی و بسیج دانش‌آموزی بیش‌ترین فعالیت را دارند.

ج- عرصه‌های دفاعی: در این عرصه، اداره‌ها و کارخانه‌ها و رده‌های مقاومت محلی و پس از آن، بسیج دانش‌آموزی و بسیج دانشجویی بیش‌ترین نقش را دارند.

چ- عرصه‌های امنیتی: در این عرصه، بسیج دانشجویی، بسیج اداره‌ها و کارخانه‌ها و رده‌های مقاومت محلی (بسیج مساجد) بیش‌ترین نقش را دارند.

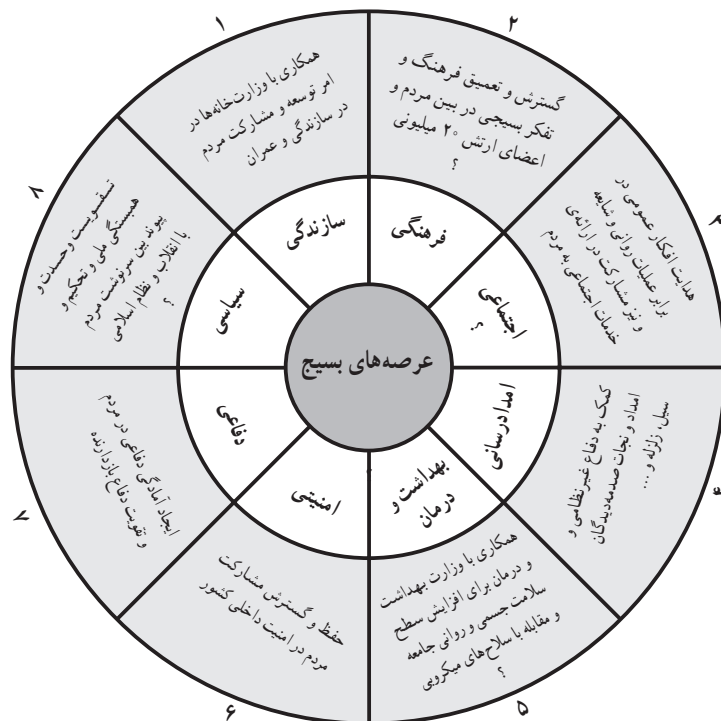
ح- عرصه‌های سیاسی: در این عرصه، بسیج دانشجویی، بسیج اساتید، بسیج جامعه‌ی مهندسان، بسیج جامعه‌ی پزشکی، بسیج

طلاب و بسیج فرهنگیان نقش دارند.

یادآوری: در پایان این جلسه، به دانش‌آموزان بگویید که

در جلسه‌ی بعد قصد دارید درباره‌ی اسوه‌های بسیج و ویژگی‌های

یک اسوه‌ی بسیجی بحث کنید. از دانش‌آموزان بخواهید که با

مراجعه به کتب و مجله‌ها، مانند صحیفه‌ی نور و حدیث ولایت و مطالعه‌ی زندگی‌نامه‌ی شهیدان و رزمندگان، ویژگی‌هایی را که امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری بیان فرمودند، جمع‌آوری کنند و برای جلسه‌ی بعد به کلاس ارائه دهند.

در جلسه‌ی بعد از دانش‌آموزان بخواهید که در گروه‌های خود، این ویژگی‌ها را مجدداً بررسی کرده و چند مورد بسیار مهم را انتخاب کنند و آن‌ها را ارائه دهند (۵ دقیقه برای انجام دادن فعالیت به آن‌ها فرصت دهید).

سخنان مقام معظم رهبری، (حضرت آیه‌الله خامنه‌ای،

در مورد بسیج)

– بسیج یعنی جوانان پاک، بسیج یعنی فرهنگ معنویت

– بسیج یعنی جوانان آماده به کار

– بسیج یعنی اسیر خواست‌های حقیرنشدن

– بسیج یعنی فرهنگ آزادی

سخنان حضرت آیه‌الله العظمی امام خمینی (ره) در

مورد بسیج

– بسیج مصداق کامل فداکاری است.

– بسیج مصداق عشق به ذات حق است.

– بسیج درخت پر محصول است.

– نام و نشان بسیجیان در این است که گمنام بمانند.

– بسیج لشکر مخلص خداست.

مطالب زیر را برای دانش‌آموزان بیان کنید.

همان طور که می‌دانید، وجود اسوه‌ها در زندگی انسان و الگو قرار دادن رفتار و روش زندگی آنان، برای رشد و تکامل در صحنه‌های فردی و اجتماعی انسان کمک مؤثری می‌کند؛ زیرا وجود الگو و اسوه سبب می‌شود که راه زندگی برای انسان سریع‌تر طی شود و انسان با تأسی از آنان، به‌عنوان چراغی از آن‌ها بهره بگیرد تا مسیر را روشن‌تر ببیند. خداوند نیز در قرآن بر وجود رسول اکرم (ص) به‌عنوان اسوه اشاره کرده است: «و لکم فی رسول اللّٰه اسوه حسنه» حضرت امام حسین (ع) در یکی از سخنان گهربار خود می‌فرماید:

«فلکم فی اسوه»؛ برای شما اسوه و الگو هستیم. امام

حسین (ع) نه تنها برای مبارزان شیعه، بلکه برای مردم غیرمسلمان نیز

اسوه و الگو به حساب می‌آید. «گاندی» برای خروج هند از استعمار انگلیس به صراحت اقرار می‌کند: «من زندگی امام حسین (ع) را مطالعه کردم و برای مبارزه با دشمن، امام سوّم شیعیان را الگوی خود قرار دادم.» می‌دانیم که اسوه دو نوع است: الگوی حسنه و الگوی سیئه. کسانی که در همانندسازی خویش افراد صالح، شایسته، شجاع، فداکار، مؤمن و خوش‌اخلاق را سرمشق خود قرار دهند، برای خود «اسوه‌ی حسنه» انتخاب کرده و افرادی که به تبع فرهنگ بیگانه (غرب) خود را همانند آنان که ارزش‌های اخلاقی را زیر پا می‌گذارند، درآورند، برای خود «اسوه‌ی سیئه» را انتخاب کرده‌اند.

بعد از این که دانش‌آموزان درباره‌ی الگو اطلاعاتی را کسب کردند، از آن‌ها بخواهید که گروه‌های خود را تشکیل دهند. سپس بگویند که هر یک از متن‌های کتاب درباره‌ی کدام یک از اسوه‌هایی است که در زمان جنگ نقش بسیار مهمی داشته‌اند. نماینده‌ی هر گروه می‌تواند بعد از مشورت، به‌طور داوطلبانه، فقط پاسخ یک متن را بیان کند.

معلم در این قسمت، دانش‌آموزان را با فرازهای مهم زندگی آن اسوه آشنا می‌کند. سپس برای راهنمایی، به نماینده‌ی گروه می‌گوید که متن اول درباره‌ی شهید فهمیده است. بعد، مطالب زیر را برای دانش‌آموزان بیان کند.

– اهل کرج بوده است.

– هنگام شهادت، ۱۳ ساله بوده است.

– حضرت امام خمینی (ره) او را ستوده است.

پرسش و پاسخ‌ها

۱- با توجه به مطالب صفحه‌ی قبل هر یک از اسوه‌های معرفی شده چه ویژگی‌هایی داشته‌اند که به این مقام معنوی رسیده‌اند؟

الف - افراد معتقدی بودند و به درجه‌ی بالایی از مقام‌های علمی و اخلاقی رسیده بودند.

ب - در معاشرت با خانواده، دوستان و دیگران، رفتاری بسیار شایسته داشتند.

پ - در برخورد با سختی‌ها و مشکلات بسیار صبور و از خود گذشته بودند.

ت - بیش از انتظار دیگران، به توقعات و خواسته‌های اطرافیان پاسخ می‌دادند.

۲- به نظر شما برای اسوه شدن چه مسیری را باید پیمود. همان‌طور که می‌دانید، اسوه‌ها برای اسوه شدن یک شیوه را انتخاب نکرده‌اند و هر یک به روشی اسوه شده‌اند. مهم این است که به دانش‌آموزان تفهیم شود، اسوه شدن یک عمل غیر ممکن نیست.

در جواب سؤال می‌توان گام‌های زیر را برای دانش‌آموزان مطرح کرد.

گام اول: اسوه‌هایی را که در مدرسه یا در محیط زندگی با آن‌ها برخورد داریم، خوب بشناسیم.

گام دوم: شاخص‌های اسوه شدن را شناسایی کنیم؛ چند رفتار از زندگی افراد اسوه را انتخاب کرده و در زندگی خود به آن‌ها عمل کنیم.

گام سوم: سعی کنیم رفتارهای شایسته ما استمرار داشته باشد و آن‌ها را ترک نکنیم.

۳- با توجه به ویژگی‌های مطرح شده، اسوه‌هایی را که می‌شناسید نام ببرید.

الف - شهید چمران

ب - شهید همت

پ - شهید باکری

ت - شهید صیادشیرازی

ث - شهدای محل زندگی دانش‌آموزان

با توجه به آثار زندگی‌های نامدار در جوامع مختلف، بر اثر بی‌سبب و بی‌انگیزگی یا بی‌سبب و بی‌انگیزگی از سوی دیگران، اقدامات و رفتارهای نامناسبی را صورت می‌دهند و در نتیجه بی‌سبب و بی‌انگیزگی از سوی دیگران، به نیت خود اقداماتی را انجام می‌دهند و در نتیجه بی‌سبب و بی‌انگیزگی از سوی دیگران، به نیت خود اقداماتی را انجام می‌دهند.

نام	پایه و سال تحصیلی	ویژگی‌های برجسته

بر اساس نظر شما، از خصوصیات آن‌ها چه ویژگی‌هایی است که بر دیگران اثرگذار و الهام‌بخش بوده است؟

پاسخ‌های تحقیق کنید

۱- جمله‌ی «بسیج مدرسه عشق است» را با خطی زیبا

بنویسید و سپس حدود ۷ سطر درباره‌ی آن توضیح دهید.

جمله‌ها می‌تواند به شکل زیر باشد:

- بسیج کلمه‌ای آشنا برای تک‌تک افراد این ملت است؛

آشنایی با بسیج، همانند آشنایی انسان با کتاب و انس با بسیج چون انس با دوستان و هم‌سالان است.

- بسیج مدرسه‌ی عشق و مکتب شاهدان و شهیدان گمنامی

است که پیروانش بر گل دسته‌های آن اذان شهادت و رشادت سر داده‌اند.

- بسیج لشکر مخلص خداست که دفتر تشکیل آن را

همه‌ی مجاهدان از اول تا آخر امضا کرده‌اند.

- بسیج مدرسه‌ای است که همه عاشقانه تعلیم می‌دهند و

تعلیم می‌بینند؛ تعلیم سواد، تعلیم هنر، تعلیم فن و تعلیم ظرافت. آری در بسیج، همه، تعلیم انسان‌شدن می‌بینند.

۲- به نظر شما، حضور نیروهای قدیمی بسیج در کنار

نسل جوان چه نتایج را در بر دارد؟ توضیح دهید.

نیروهای قدیمی بسیج، نسل اول بسیج‌اند و در تأسیس آن

در این دوره به مطالب متعددی در مورد فرهنگ و آداب و رسوم جوانان بسیجی در زمان جنگ پرداخته شده است. به روزگاری دانش آموزان با استفاده از این کتاب

نام دانش آموز	نام خانوادگی

از مطالب کتاب آموخته و در مورد آن با دوستان خود

نام دانش آموز	نام خانوادگی

گفتگو کند و به روزگاری دانش آموزان را که می‌دانند، آموزد.

نام دانش آموز	نام خانوادگی

از مطالب این کتاب می‌توانید با استفاده از این کتاب با دوستان خود گفتگو کنید. همچنین می‌توانید از مطالب این کتاب برای تهیه نمایش، نمایش عروسکی و اجرای نمایش استفاده کنید. به روزگاری دانش آموزان را که می‌دانند، آموزد.

این نیروها با گذشته‌ی بسیج آشنایی ندارند. حضور بسیجیان قدیمی در کنار نسل جوان بسیجی باعث می‌شود که فرهنگ و تفکر آنان به همان شکلی که در جنگ وجود داشت، به نسل بعدی انتقال یابد و آداب و رسوم بسیجی از نسل اول به نسل جدید منتقل شود؛ بنابراین، نسل امروز بسیج، باید حضور بسیجیان قدیمی را در کنار خود غنیمت بداند و بکوشد از تجربیات گذشته‌ی آنان استفاده کند.

۳- به کمک معلم خود، یکی از شهدای هشت سال دفاع مقدس را انتخاب کرده و درباره‌ی خصوصیات او تحقیق کنید. دانش‌آموزان می‌توانند شهدای برجسته‌ی جنگ را انتخاب کنند و با استفاده از کتاب‌هایی که درباره‌ی آنان وجود دارد، خصوصیات آن شهید را استخراج کنند. همچنین می‌توانند درباره‌ی یکی از شهدای محل زندگی، شهر، روستا یا محله‌ی خود تحقیق کنند. گفتنی است که دانش‌آموزان در هر شهرستان با مراجعه به بنیاد شهید یا سپاه می‌توانند از سوابق و مدارک موجود استفاده کنند. البته در بیش‌تر شهرستان‌ها، ستاد کنگره‌ی سرداران، زندگی‌نامه‌ی شهیدان را به صورت کتاب منتشر کرده است.

در زمان جنگ حضوری فعال داشتند و اکنون نیز در بسیج فعالیت دارند. حدود ۷۰ درصد اعضای بسیج را جوانان تشکیل می‌دهند؛

دانستنی‌های معلم

هلند

۷۵ درصد از ارتش کشور هلند را نیروهای مردمی تشکیل می‌دهد. هنگامی که دولت می‌خواهد افراد را احضار کند، بخش تدارکات ارتش مردمی، تلگراف‌هایی از طرف دولت به تمامی شهرداران کشور می‌فرستد و از آنان می‌خواهد که با نصب اعلامیه، آغاز مرحله‌ی اول بسیج را به مردم اطلاع دهند و سپس از طریق تلویزیون و رادیو به اطلاع عموم برسانند.

هر فرد عضو ارتش مردمی، در منزل خود دارای ساکی حاوی لباس‌های فرم و لوازم مربوط - به استثنای اسلحه - است. پس از این که افراد در مراکز ارتش مردمی جمع شدند، فرماندهان نظامی هر منطقه، آن‌ها را از ایستگاه‌های مشخص جابه‌جا می‌کنند سپس برای حضور در مراسم سلاح‌های شخصی، تجهیزات و مهمات را بین آنان توزیع می‌کنند.

اشغال خوزستان

پس از توافق ۱۹۷۵ الجزایر، رژیم بعثی عراق، تعدادی از لشکرها و تیپ‌های خود را برای یک جنگ تمام‌عیار نظامی برای اشغال خوزستان و سپس ایران آماده کرد. البته کشور عراق نزدیک به دو سال قبل مشغول تحریک عشایر عرب خوزستان علیه دولت ایران بود که بتواند از آن‌ها به نفع خود و علیه کشور ما بهره ببرد.

ارتش عراق همزمان با انفجار لوله‌های نفت، قطارها و اماکن عمومی خوزستان، به احداث جاده در مرزها، ساختن پاسگاه‌ها و پایگاه‌های مورد نیاز، برپا کردن استحکامات آموزش نیروهای مسلح و آماده کردن آن‌ها و تکمیل تجهیزات جنگی خود دست زد. گزارش‌های اقدامات دولت عراق اغلب به مسئولان وقت جمهوری اسلامی داده می‌شد ولی بیش حاکم بر دولت موقت چاره را در ملاقات‌ها و مذاکرات می‌یافت.

بیش حاکم معتقد بود که اگر ما کاری به آن‌ها نداشته باشیم، آنان نیز با ما کاری نخواهند داشت و این اشتباه بزرگ ناشی از عدم درک هویت انقلاب اسلامی بود.

درگیری در ۵۹/۶/۱۴ در غرب آغاز شد و پس از چند روز، جنگ کلاسیک و تمام‌عیار از اول مهر همان سال آغاز شد. دشمن هجوم گسترده‌ای را به مرزهای ایران آغاز کرد و به اشغال خرمشهر و حصر آبادان پرداخت.

حماسه‌ی سلحشوران مقاومت در خرمشهر توانست بیش از یک ماه دشمن را متوقف کند. دشمن در آبادان نیز با مقاومت مردم، روبه‌رو شد و نتوانست آبادان را تصرف کند و از آن‌جا عقب نشینی کرد. بی‌تردید عامل اصلی جلوگیری از پیشروی بعثی‌ها، مردم بوده‌اند.

اشغال خرمشهر

اشغال و آزادسازی خرمشهر، یکی از نقاط عطف جنگ تحمیلی و حتی تاریخ معاصر ایران است.

آزادسازی خرمشهر از وجود اشغالگران بعثی تنها با اتکا به قدرت نیروهای خودی، ایمان، رشادت دینی و غیرت ملی میهنی امکان پذیر شد.

شهرستان خرمشهر با مساحت ۴۵۵۲ کیلومترمربع در منتهی‌الیه جنوب غربی استان خوزستان و در محل تلاقی رود کارون و اروندرود واقع است. شهرستان خرمشهر دارای دو بخش مرکزی و مینو است و ساکنان آن عموماً به کار در بخش خدمات کشاورزی (خرما

و مرکبات) و حرفه‌های حصیربافی و کار صنعتی اشتغال دارند.

خرمشهر همیشه به علت موقعیت جغرافیایی و تجاری، مورد هجوم استثمارگران قرار می‌گرفت.

امام خمینی (ره) در وصیت‌نامه‌ی خود درباره‌ی نقش مردم آمل فرمودند :

«آن‌گاه شما که مدعی طرفداری از خلق هستید، بر این خلق محروم – در هر جا که دستتان رسیده است – چه جنایتی انجام دادید و با اهالی شریف آمل که آنان را به غلط طرفدار پر و پاقرص خود معرفی می‌کردید، عده‌ی بسیاری را با فریب به جنگ مردم و دولت فرستادید و به کشتن دادید.»

آمل یکی از نزدیک‌ترین شهرهای استان مازندران به تهران است و از سوی دیگر به بزرگ‌ترین دریاچه‌ی جهان – یعنی دریاچه‌ی خزر – مربوط می‌شود.

آمل به خاطر قدمت تاریخی و نیز بافت مذهبی، ویژگی‌های دیگری نیز دارد که از آن جمله‌اند :

الف – داشتن ارتفاعات به‌ویژه قله‌ی دماوند و سلسله‌جبال البرز

ب – برخورداربودن از جنگل‌های انبوه و وجود پناهگاه‌ها و غارها

پ – عبور جاده‌ی هراز از میان جنگل و کوه و مجاورت با رود هراز.

مهاجمان به آمل، جزء اتحادیه‌ی کمونیست‌های ایران بودند که در زمان رژیم پهلوی به خارج از کشور رفته بودند. در تابستان ۱۳۵۵ ه.ش، دو سازمان انقلابیون کمونیست و گروه پویا در یک‌دیگر ادغام شده و پس از پیروزی انقلاب، وارد کشور شدند. اعضای این گروه با شروع جنگ ایران و عراق، علیه ایران وارد جبهه‌ها شدند و در خرداد ۱۳۶۰ بر اثر فریب گروه‌های سیاسی، مشی مسلحانه را انتخاب کردند و نام خود را سربداران نهادند و به جنگل‌های آمل رفتند. این گروه به پیروی از رهبری چین (مائو) در نظر داشتند که از طریق جنگل، روستاهای اطراف جنگل را آزاد کنند و سپس به سمت شهر پیشروی کنند؛ از این رو، به شهر آمل حمله بردند.

بسیج

بسیج نهادی است که حضرت امام خمینی (ره) آن را بنا نهادند. این مجموعه‌ی منسجم، در قانون اساسی نیز جایگاه و پایگاه خود را داشته و نیز ریشه‌ای عمیق در تاریخ اسلام دارد.

واژه‌ی بسیج (mobilization) به معنای تجهیز کردن و سترگ کردن است و در اصطلاح، به معنای جمع‌آوری کلیه‌ی قوای موجود جامعه و به‌کارگیری آن در مواقع ضروری است. بسیج در اساس نامه‌ی بسیج مستضعفان، این‌گونه تعریف شده است :

«بسیج نهادی است تحت فرماندهی مقام رهبری که هدف آن نگرهبانی از انقلاب اسلامی و دست‌آوردهای آن، جهاد در راه خدا، گسترش حاکمیت قانون خدا در جهان طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران و تقویت کامل بنیه‌ی دفاعی از طریق همکاری با سایر نیروهای مسلح و همچنین کمک به مردم هنگام بروز بلایا و حوادث غیرمترقبه است.»

مأموریت‌های بسیج

«جذب و آموزش عمومی آحاد مردم، سازمان‌دهی، به‌کارگیری و تجهیز آنان در رده‌های مقاومت به منظور تشکیل ارتش ۲۰ میلیونی و مقاومت مردمی در دفاع از کشور و انقلاب و دست‌آوردهای آن.»

همکاری با دولت به هنگام نیاز، حفاظت از شخصیت‌ها، مقابله با هواپیماریایی، تأمین نیروی انسانی مورد نیاز نیروهای مسلح، فعالیت‌های تحقیقاتی، ارائه‌ی آموزش و خدمات امدادی به مردم در هنگام بروز حوادث غیرمترقبه، دفاع غیرنظامی و پدافند غیرعامل و انجام دادن فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی از وظایف بسیج محسوب می‌شود.

مقام معظم رهبری

(در جمع فرماندهان بسیج — ۸۲/۹/۹)

بسیج حد و مرز ندارد و عرض و طول همه‌ی کشور است. با این دید باید به بسیج نگاه کرد.

● جمله‌های حضرت امام (ره) درباره‌ی بسیج

ملتی که در خط اسلام ناب محمدی (ص) و مخالف با استکبار و پول‌پرستی و تجمل‌گرایی و مقدس‌نمایی است، باید همه‌ی افرادش بسیجی باشند و فنون نظامی و دفاعی لازم را بدانند، چرا که در هنگامه‌ی خطر، ملتی سربلند و جهادی است که اکثریت آن آمادگی لازم رزمی را داشته باشند.

صحیفه‌ی نور، ج ۲۱، ص ۵۲

اگر مردم نبودند، نمی‌توانستید این جنگ را اداره بکنید. مردم اداره کردند. این سپاه مردم‌اند؛ این بسیجی‌ها مردم‌اند.

سخنرانی مورخ ۶۷/۶/۷

بسیج، مدرسه‌ی عشق و مکتب شاهدان و شهیدان گمنامی است که پیروانش بر گل‌دسته‌های آن اذان شهادت و رشادت سرداده‌اند.

سخنرانی مورخ ۶۷/۹/۲

بسیج لشکر مخلص خداست که دفتر تشکیل آن را همه‌ی مجاهدان از اول تا آخر امضا نموده‌اند.

۶۷/۹/۲

خاطره‌ای از شهید محمدابراهیم همت (قبل از پیروزی انقلاب)

همت زمانی معلم بود. او روزی در مدرسه در جلوی صف، با یک سخنرانی داغ و کوبنده جنایت‌های شاه و خاندانش را افشا کرد و قبل از این که مأموران ساواک وارد مدرسه شوند، فرار کرد؛ سرلشکر ناجی برای دستگیری او جایزه تعیین کرد. روزی دیگر خبر آوردند که همت می‌خواهد سخنرانی کند؛ زمان سخنرانی را به سرلشکر ناجی اطلاع می‌دهند. او می‌رسد اما همت با ایجاد همه‌مه و شلوغ‌کاری، موفق می‌شود از پنجره فرار کند ...

شهید محمد بروجردی

آشنایی او با یکی از مبارزان مسلمان، زندگی او را تغییر داد. این جوان مبارز، محمد را با جلسات مذهبی آشنا کرد. در این جلسات بود که محمد با امام خمینی (ره) آشنا شد. در همین آشنایی، او علت مخالفت امام و مبارزه‌ی ایشان را با شاه برای محمد بروجردی توضیح داد و از این به بعد محمد بروجردی، آمریکا و توطئه‌های ریز و درشتش را شناخت و فهمید بیگانگان تا چه حد بر دستگاه حکومت شاه و برنامه‌های او نفوذ دارند. این آشنایی، محمد را به مبارزه با رژیم شاه کشانید.

بعد از پیروزی انقلاب، توطئه‌های دشمنان شروع شد. این توطئه‌ها در شهرهای مرزی ایران بیش‌تر بود، مخصوصاً در کردستان که با عراق هم مرز بود. محمد در تمام مدت به مردم فکر می‌کرد و به منافع آن‌ها می‌اندیشید. سفارش او به نیروهایش این بود که با مردم کردستان روبه‌رو نشوید و آن‌ها را از خود نرانید. مردم چنان با او صمیمی بودند که هر مشکلی پیش می‌آمد، به سراغ او می‌رفتند و از او کمک می‌خواستند؛ از این رو، محمد به «مسیح کردستان» معروف شد.

شهید مصطفی چمران

شهید چمران به سه موضوع توجه زیادی داشت؛ مسایل مذهبی، سیاسی و ورزشی. او در خانه رادیو نداشت، به همین علت از بلندگو به سخنرانی‌های مذهبی گوش می‌داد. مصطفی خط زیبایی داشت و بسیار خوب نقاشی می‌کرد. در دوران کودکی نقاشی زیبایی از حضرت علی کشید. بر تمامی کارنامه‌ها و جزوه‌های درسی او، نمره‌ی ۲۰ نقش بسته بود.

شهید چمران ستاد جنگ‌های نامنظم را در جنگ ایران و عراق تشکیل داد و هر روز جوانانی را که به جبهه روی می‌آوردند، در گروه‌های مختلف سامان می‌داد و راهی خط مقدم نبرد می‌کرد. در روزهایی که ارتش دشمن رؤیای فتح خوزستان را بر سر داشت، همین جوانان جلوی او را گرفتند ...

نامنی

تعداد جلسات برای تدریس: ۱ جلسه

هدف کلی

– آشنایی با مفهوم نامنی و نحوه‌ی پیش‌گیری از آن و روش عکس‌العمل در برابر آن

اهداف جزئی

در پایان این درس، دانش‌آموزان باید:

الف – حیطة‌ی شناختی

– با معنا و مفهوم نامنی آشنا باشند.

– با نحوه‌ی عکس‌العمل در برابر نامنی آشنا باشند.

ب – حیطة‌ی مهارتی

– بتوانند ابعاد مختلف نامنی را بیان کنند.

– بتوانند نحوه‌ی عکس‌العمل در برابر نامنی را بیان کنند.

– بتوانند پیامدهای نامنی را بیان کنند.

پ – حیطة‌ی نگرشی

– به حفظ امنیت علاقه‌مند باشند.

مفاهیم اساسی: نامنی (اقتصادی، سیاسی، نظامی، فرهنگی و اجتماعی)

ابزار و مواد آموزشی: کتاب، روزنامه‌ها و کولاژ تصویری و خبری

راهنمای تدریس

آماده‌سازی

مطالب زیر را برای دانش‌آموزان بیان کنید.

بنا به گفته‌ی روان‌شناسان بزرگی همچون مازلو، پس از

نیازهای فیزیولوژیک، امنیت، اساسی‌ترین نیاز انسان است. انسان

برای رسیدن به اهداف والای انسانی و پیشرفت تحقیقات خویش

به آرامش و امنیت نیاز دارد. توسعه و تکامل جامعه، شکوفایی

استعدادهای توسعه‌ی اجتماعی، خلاقیت و فعالیت‌های مؤثر در

جامعه نیز به امنیت نیازمندند؛ به عبارت دیگر، بدون امنیت نمی‌توان

رشد مؤثری را در جامعه انتظار داشت.

آحاد مردم و مسئولان در تأمین امنیت نقش اساسی دارند.

نامنی ممکن است زائیده‌ی عدم توجه فرد، جامعه یا مسئولان

امور باشد و به‌طور قطع با وجود نامنی، افرادی نیز وجود خواهند

داشت که از این بستر سوءاستفاده کنند و به آن دامن بزنند.

شناخت امنیت و مؤلفه‌های آن، به فرد و جامعه کمک می‌کند که

با ریشه‌های بروز نامنی، به‌طور مؤثر، مبارزه کنند.

ارائیه‌ی مطلب

برای دانش‌آموزان توضیح دهید که امنیت از جمله مفاهیمی

است که برای درک بهتر باید از نقطه‌ی مقابل آن، یعنی نامنی،

کمک گرفت. از دانش‌آموزان بخواهید که به توضیحات کتاب

مراجعه کنند تا درک بهتری از مفهوم امنیت و نامنی به‌دست

فرموده و بدانی به نکل بر روی انگشت و پلوی دستار مالترو انگلتر را از محیط خود براندازی کند و پس از آن به ...
 همان کلاه، مواری و ملبه و دستهای محفل خود را بر روی زمین بگذارد.
 توان من به تجهیزات نظریاتی محیطی در فضای و احساس امنیت منی
 توان من در تجهیزات نظریاتی محیطی به عدم آشنایی و احساس ناامنی

سؤال ۱: با توجه به رابطه بین ۱۶ و ۱۷ در سوال ۱ پاسخ دهید.
 با توجه به رابطه بین ۱۶ و ۱۷ در سوال ۱ پاسخ دهید.
 سؤالی که اگر درک است بر توانمند و ناامنی منی
 سؤالی که اگر درک است بر توانمند و ناامنی منی
 سؤالی که اگر درک است بر توانمند و ناامنی منی

ردیف	پاسخ دانش آموز	نمونه‌های بحث کلاس
۱		
۲		
۳		

شامل می‌شود؟ در هر مورد مثالی ارائه کنید.

۳- بلافاصله پس از روبه‌رو شدن با شرایط ناامنی، احساساتی در فرد شکل می‌گیرد. نمونه‌ای از شرایط به وجود آمده و این احساسات را در متن و تصاویر زیر مشاهده می‌کنید. ضمن بیان احساسات شرایط حاکم بر محیط و افراد را در چنین حالت‌هایی شرح دهید؟

پاسخ خود آزمایی

۱- برای راهنمایی دانش‌آموزان در پاسخ‌گویی به سؤال ۱، ابتدا یادآوری کنید که ناامنی با توجه به عامل‌های به وجود آورنده‌ی آن، به انواع مختلف تقسیم می‌شود و به همان نام خوانده می‌شود. حال با توجه به عامل‌های اشاره‌شده در تصویر، نوع ناامنی را مشخص کنید.

۱- ناامنی در ابعاد مختلفی ظاهر می‌شود. در موارد زیر نوع آن را مشخص کنید.

پاسخ‌ها:

الف - ناامنی اقتصادی

ب - ناامنی نظامی

پ - ناامنی فرهنگی - اجتماعی

۲- آیا بین ابعاد مختلف ناامنی ارتباط وجود دارد؟ چگونه؟
 - عوامل به وجود آورنده‌ی ناامنی همان‌طور که در سؤال اشاره شد، مختلف‌اند اما این عوامل در زندگی اجتماعی و فردی از هم تفکیک‌ناپذیرند و بر هم تأثیر دارند؛ بنابراین، وجود یک نوع ناامنی، موجب بروز ناامنی در زمینه‌های دیگر نیز خواهد شد؛ مثلاً ناامنی اقتصادی حتماً ناامنی‌های فرهنگی - اجتماعی را نیز به دنبال خواهد

آورند. شرح مختصر ابتدایی این درس، دانش‌آموزان را به سوی شناخت عاملی مهم و اثرگذار در بحث امنیت هدایت می‌کند. براساس آن می‌توان زوایای دیگر امنیت را مطرح کرد و مورد بررسی قرار داد.

از دانش‌آموزان بخواهید که پس از مطالعه‌ی این قسمت در گروه‌های خود، به سؤالات پاسخ دهند.

۱- آیا ممکن است در درک امنیت و ناامنی دچار اشتباه شویم؟ چرا؟

۲- آیا ناامنی به افراد اختصاص دارد یا گروه‌ها را نیز

پاسخ پرسش‌ها

ردیف	نتیجه‌ی بحث کلاس
۱	بله - مبنای درک ما از امنیت و ناامنی اطلاعاتی است که از محیط دریافت می‌کنیم. اگر اطلاعات دریافتی به هر علت (منبع بی اعتبار یا تفسیر غلط ما) خدشه‌دار باشد، مسلماً در برداشت خود دچار اشتباه خواهیم شد.
۲	خیر، ناامنی می‌تواند در خانواده، جامعه، منطقه‌ی جغرافیایی یا در سطح بین‌المللی نیز حادث شود. فوت یکی از اعضای خانواده (که در تأمین معیشت آن خانواده مؤثر بوده است)، شیوع مواد مخدر در جامعه، درگیری‌های نظامی در یک منطقه، آلودگی محیط زیست و سوراخ‌شدن لایه‌ی اوزن بر اثر آن، به ترتیب از مصادیق ناامنی در خانواده، جامعه، منطقه و سطح بین‌المللی هستند.
۳	بلافاصله پس از درک ناامنی، احساس ترس و وحشت، نگرانی و هیجان به افراد دست می‌دهد که بسته به شدت و ضعف ناامنی، میزان این احساسات فرق می‌کند. بر اثر احساسات ایجادشده نیز ممکن است ناتوانی‌هایی در تصمیم‌گیری، بی‌نظمی، بی‌قانونی و رفتارهای غیرمعتادانه به وجود آید و موجب آسیب‌های جدی جانی و مالی شود.

مورد آموزشی

از کلاس بر ایجاد بحثی خاص می‌تواند، بر سوال زیر، توجه آن دانشمندی کند.

۱- روند اصلی خاصی ۲- کسب سود به عنوان اصل و معیار ۳- افزایش سود شرکتی برای ۴- افزایش بهره‌وری برای ۵- افزایش بهره‌وری برای شرکتی	۱- روند اصلی خاصی ۲- کسب سود به عنوان اصل و معیار ۳- افزایش سود شرکتی برای ۴- افزایش بهره‌وری برای ۵- افزایش بهره‌وری برای شرکتی
--	--

از آنجا که ایجاد بحثی خاص می‌تواند، از داخل موارد، مواردی را برگزیند.

از آنجا که ایجاد بحثی خاص می‌تواند، از داخل موارد، مواردی را برگزیند.

وحدت	شرح دانش آموز	تخصص بحث کلاس
۱		
۲		
۳		

داشت. ثروت به عنوان یک پدیده‌ی اقتصادی، زمینه‌های موفقیت در جامعه را افزایش می‌دهد و مصرف و توزیع مواد مخدر باعث بروز ناهنجاری‌های اقتصادی می‌شود.

۳- اقدام‌های مؤثری که مسئولان و مردم می‌توانند برای جلوگیری از بروز ناامنی انجام دهند، چیست؟

وظیفه‌ی مسئولان

- برنامه‌ریزی دقیق و منظم در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، نظامی، سیاسی و ...
- التزام به اجرای دقیق و صحیح برنامه‌های پیش‌بینی شده
- پی‌گیری و نظارت بر اجرای برنامه‌های پیش‌بینی شده.

وظیفه‌ی مردم

- سعی در افزایش آگاهی‌های عمومی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ...
- سعی در افزایش آگاهی از قوانین و مقررات جامعه
- التزام عملی به رعایت قوانین و مقررات جامعه.

مهارت‌های فردی و جمعی

تعداد جلسات برای تدریس: ۴ جلسه

هدف کلی

– آشنایی با ابزار و روش‌های دفاع نظامی و غیرنظامی و کسب مهارت‌های آن

اهداف جزئی

در پایان این درس، دانش‌آموزان باید:

الف – حیطه‌ی شناختی

- با مفهوم نظم و انضباط و اهمیت آن آشنا باشند.
- اهداف و تأثیرات نظم فردی و جمعی را بدانند.
- با حرکات انفرادی و جمعی بدون سلاح آشنا باشند.
- با معنا و مفهوم عوارض زمین، استتار و اختفا آشنا باشند.
- با مفهوم، تاریخچه و مأموریت سلاح‌های انفرادی آشنا باشند.
- نحوه‌ی ایست و بازرسی افراد را بدانند و به اهمیت آن آشنا باشند.
- انواع بسته‌های مشکوک را بشناسند و اقدامات لازم در برخورد با بسته‌های مشکوک را بدانند.
- با مفهوم، تاریخچه و طبقه‌بندی عوامل شیمیایی آشنا باشند.
- با ابزار رفع آلودگی و نحوه‌ی مقابله با عوامل شیمیایی آشنا باشند.
- با راه‌ها و روش‌های پشتیبانی در هنگام ضرورت آشنا باشند.

ب – حیطه‌ی مهارتی

- مهارت انجام دادن کلیه‌ی فرامین نظامی در حرکات انفرادی و دسته‌جمعی بدون سلاح را کسب کرده باشند.
- بتوانند از وسایل اولیه‌ی جهت‌یابی و قطب‌نما به منظور تشخیص جهت استفاده کنند.
- هنگام ایست و بازرسی اصول بازرسی را رعایت کنند.
- در هنگام لزوم، استتار و اختفا را انجام دهند.
- از منطقه‌ی آلوده به مواد شیمیایی با استفاده از لباس‌های حفاظتی و ماسک عبور کنند.
- در هنگام ضرورت بتوانند نسبت به رفع آلودگی شیمیایی اقدام کنند.
- در هنگام ضرورت بتوانند خود را از مبتلا شدن به عوارض شیمیایی نجات دهند.
- در هنگام ضرورت بتوانند نیروهای درگیر در جنگ را پشتیبانی کنند.

پ - حیطة‌ی نگرشی

- به فراگیری مهارت‌های فردی و گروهی و یادگیری اصول تاکتیک در دفاع علاقه‌مند شده باشند.
 - به نظم و انضباط در امور، اعتقاد داشته باشند و به یادگیری اصول و آداب نظامی علاقه‌مند شده باشند.
 - به نقش عوارض زمین، استتار و اختفا در پیشبرد فعالیت‌های نظامی اعتقاد داشته باشند.
 - به خالی بودن سلاح در زمان نگهداری آن اعتقاد داشته باشند.
 - به خطرات بسته‌های مشکوک اعتقاد داشته باشند.
 - به یادگیری نحوه‌ی ایست و بازرسی علاقه‌مند شده باشند.
 - به کسب و مهارت و یادگیری مقابله با عوامل شیمیایی علاقه‌مند شده باشند.
 - به کسب مهارت روش‌های پشتیبانی از افراد درگیر در میدان جنگ علاقه‌مند شده باشند.
- مفاهیم اساسی: نظم و انضباط - عوارض زمین - استتار - اختفا - بسته‌های مشکوک - عوامل شیمیایی - ایست و بازرسی، و پشتیبانی در هنگام جنگ
- ابزار و مواد آموزشی: کتاب دانش آموز - چارت آموزشی - وسایل مورد نیاز مربوط به درس.

نکات ایمنی: به دانش‌آموزان یادآوری شود که در محوطه‌ی باز از فعالیت‌های خودسرانه خودداری کنند.

راهنمای تدریس آماده‌سازی

به دانش‌آموزان بگویید: «می‌دانید که در آفرینش کرات آسمانی و فصول سال و شب و روز، نظم مشهود است و خلقت اشیا و موجودات زنده حد و اندازه‌ی معینی دارد. انسان موجودی صاحب شعور و اجتماعی است و در کارهای اجتماعی به نظم نیاز دارد و باید وظایف شخصی و اجتماعی خود را به موقع انجام دهد. بر این اساس، می‌تواند در کنار دیگران زندگی کند و موجب آرامش و رفع نیازهای افراد دیگر شود. با درست و به موقع انجام‌شدن کارها، امور همه‌ی مردم و جامعه ترتیب مناسبی خواهد یافت.

با موضوع نظم آشناییم اما از این جلسه به بعد، به برداشت جدیدی در این زمینه خواهیم رسید. با استفاده از نظم، مهارت‌هایی را تمرین خواهیم کرد که به ما کمک می‌کند تا در شرایط خطر، بتوانیم از جان و مال خود دفاع کرده و آن را حفظ کنیم.

اکنون به بخش مهارت‌های نظام جمع می‌پردازیم و با این فنون بیش‌تر آشنا می‌شویم.»

ارائه‌ی مطلب

از دانش‌آموزان بخواهید با مشاهده‌ی دو تصویر منظم و نامنظم صفحه‌ی ۲۰ کتاب، به پرسش‌ها پاسخ دهند. در این جا به دانش‌آموزان یادآوری کنید که قصد ما فقط آگاهی از آثار و نتایج زندگی منظم نیست؛ با تأیید یا انتخاب دانش‌آموزان، بر این موضوع تأکید کنید که نظم را انسان‌ها به صورت ذاتی و درونی حس می‌کنند و حتی کسانی که نظم را رعایت نمی‌کنند، محیط آرام و منظم را دوست دارند؛ این ذاتی بودن درک نظم، به معنای هماهنگی انسان با طبیعت منظم جهان است که باعث احساس رضایت می‌شود.

پرسش و پاسخ‌ها

۱- با دیدن کدام یک از تصاویر، احساس رضایت و آرامش می‌کنید؟

مکان منظم

۲- چه چیزی باعث ایجاد رضایت و آرامش شما در این تصویر شده است؟

نظم، زیبایی و هماهنگی بین اجزا

– بی‌نظمی موجب آشفتگی روحی و انزجار اطرافیان از فرد نامنظم می‌شود.

ارائه‌ی مطلب

پس از این که دانش‌آموزان به نظم فردی و پیامدهای آن در آفرینش پی بردند، به موضوع نظم جمعی، اهداف و کارکرد آن بپردازید. توجه دانش‌آموزان را به صفحه‌ی ۲۱ کتاب که دست‌نوشته‌هایی از خاطرات یک سرباز و بخشی از رویدادهای محیط سربازخانه و پادگان‌هاست، جلب کنید. سپس به دانش‌آموزان فرصت دهید که به فراخور کلاس و ذوق فردی، خاطراتی را که شنیده یا خوانده‌اند تعریف کنند. بعد، از آن‌ها بپرسید: «چه تصویری از درون پادگان‌ها دارید؟ چرا همه‌روزه در پادگان‌ها مراسم صبحگاهی اجرا می‌شود؟ چرا در آن جا این قدر سخت‌گیری می‌کنند؟ رژه و نظام جمع که در همه‌ی ارتش‌ها دیده می‌شود، برای چیست؟ آیا این نظم در دیگر سازمان‌ها یا ارگان‌ها هم اعمال می‌شود؟»

آیا از تنبیهات نظامی چیزی شنیده‌اید؟ اصولاً انسان در چه اموری بیش‌تر جدیت، کوشش و دقت دارد؟ در پاسخ سؤال آخر بگویید: «قطعاً در امور با ارزش، مهم و حیاتی مثل حفظ جان، مال، آبرو و ... دقت بیش‌تری می‌کنیم. برای دفاع از مملکت و دفاع از شهر و مردم، باید همواره با تمرین و ممارست بسیار آماده بود؛ این امر ممکن نمی‌شود، مگر در سایه‌ی یک نظم واقعی که ما را به تمرین و آموزش‌های مداوم در راه حفظ و مقابله با خطرات مصون و آماده نگه دارد.»

پس از بحث درباره‌ی لزوم نظم در مراکز حساس و جامعه، به دانش‌آموزان فرصت دهید تا به سؤالات مربوط پاسخ دهند.

۱- مقررات کلی را که در پادگان وجود دارد، بیان کنید؟

الف- اجرای مقررات برای همه یکسان است.

ب- انجام دادن کلیه امور، تابع برنامه‌ای مشخص است.

پ- تمامی افراد از یک نفر دستور می‌گیرند.

ت- تشویق برای یک نفر اما تنبیه برای همه است.

ث- احترام به همدیگر تابع مقررات خاص است.

۲- آداب اولیه‌ی نظامی را که در پادگان اجرا می‌شود، بنویسید.

الف- تشکیل صف یا ستون، ب- از جلو نظام، پ- خبردار،

ت- به چپ چپ، ث- به راست راست و ج- عقب‌گرد.

۳- چرا تصویر دیگر را انتخاب نمی‌کنید؟

چون دارای نظم خاصی نیست و انسان فطرتاً بی‌نظمی را دوست ندارد. (این سؤال عملاً به شیوه‌ی منفی صورت گرفته است تا تأکیدی بر دریافت درونی انسان باشد.)

در ارائه‌ی مطلب برای درک فواید نظم، بهتر است از وضع نامنظم شروع کرد و به نتیجه رسید و خود را مقید به قوانین و ضوابط کرد. برای این کار از دانش‌آموزان بخواهید چند موقعیت را که در کتاب مثال زده شده است، در حالت بی‌نظمی تصور کنند و درباره‌ی آن با هم مشاوره کنند؛ مثلاً، خیابانی بدون خط‌کشی و جمعیت در حال رفت و آمد یا تصویر چند ماشینی در یک بزرگراه که در جهت مخالف یک‌دیگر حرکت می‌کنند. از این طریق می‌توان به آثار بی‌نظمی بهتر پی برد و آن‌ها را درک کرد.

۴- با توجه به تصاویر صفحه‌ی ۲۰ کتاب عوارض

نامطلوب ناشی از بی‌نظمی را بیان کنید؟

– بی‌نظمی باعث اتلاف وقت و انرژی می‌شود.

– بی‌نظمی باعث کندی در فعالیت و بروز اشکال در رسیدن

به هدف می‌شود.

– بی‌نظمی موجب کاهش کارایی و بهره‌وری از امکانات

مادی و معنوی موجود می‌شود.

– بی‌نظمی باعث کاهش دوام و تأثیر در کارها می‌شود.

۳- رعایت و اجرای دقیق آداب نظامی در پادگان، چه نتایجی را به همراه دارد؟

الف - افراد آموزش دیده نسبت به رعایت نظم در تمامی امور زندگی مقیدتر می شوند.

- ب- از بروز خسارات احتمالی جانی و مالی جلوگیری می کند.
- پ- افراد نسبت به خود اعتماد به نفس پیدا می کنند.
- ت- دوگانگی یا چندگانگی در رفتار افراد کم تر بروز می کند.
- ث- روحیه ی مسئولیت پذیری افراد تقویت می شود.
- ج- افراد به خود متکی می شوند.

۴- منظور از جمله ی «اگر در پادگان عرق بیش تری بریزید، در میدان جنگ خون کم تری ریخته خواهد شد» چیست؟

یعنی، اگر در محیط آموزشی تلاش بیش تری صورت گیرد و فرد آموزش های لازم را ببیند و از لحاظ جسمی، مهارتی و ذهنی آماده باشد، در مقابله با دشمن موفق تر است.

معلم در پایان درس، پس از اطمینان از تفهیم موضوع، باید آموزش های نظم و حرکات نظام جمع فردی و جمعی را به طور عملی به آن ها آموزش دهد. معلم باید مهارت های نظام جمع را نخست در محیط کلاس به صورت فردی و سپس در حیاط مدرسه یا فضای مناسب به طور جمعی و عملی آموزش دهد. برای یادگیری بهتر می توانید از چارت حرکات نظام جمع، در زمان آموزش استفاده کنید. پس از بازگشت از کار عملی، از دانش آموزان بخواهید به پاسخ هایی که قبلاً در مورد تأثیر نظم فردی و جمعی نوشته اند، نگاه کنند و با پاسخ نهایی کلاس مقایسه کنند. از دانش آموزان بخواهید پس از پایان مبحث نظم فردی و جمعی در کلاس، به صفحات ۲۲ و ۲۳ کتاب دانش آموز که در مورد حرکات نظام جمع جمعی و فردی بدون سلاح است، توجه کنند و نامی مناسب برای هریک از حرکات (در فرصت ۵-۴ دقیقه) به صورت فردی یا مشاوره ای انتخاب کنند. پاسخ های اشتباه دانش آموزان را تصحیح نکنید؛ زیرا باید پس از یادگیری حرکات و اجرای کامل آن ها در حیاط، دانش آموزان، خود، پاسخ درست را بیابند و آن را یادداشت کنند. دانش آموزان از این طریق، مفهوم حرکات و تصاویر را بهتر خواهند آموخت.

۵- تصاویر صفحه ی ۲۲ و ۲۳ بخشی از فرامین و آداب نظامی است با مشورت اعضای گروه هریک از آن ها را نام گذاری کنید.

- ۱- شکل خبردار، ۲- از جلو نظام جمعی، ۳- به چپ چپ، ۴- به راست راست، ۵- عقب گرد، ۶- آزاد باش جمعی، ۷- درجا قدم رو، ۸- پیش فنگ، ۹- پیش فنگ، دوش فنگ، ۱۰- دست فنگ، ۱۱- پافنگ.

۶- به نظر شما، مجموعه تصاویر بالا را در چند نوع می توان تقسیم بندی کرد.

آن ها را می توان به دو نوع: (۱) جمعی و فردی و (۲) با سلاح و بدون سلاح، تقسیم بندی کرد.

۷- با توجه به تصویر در اجرای حرکات صف جمع چه عواملی دخالت دارند نام ببرید.

عواملی که باعث می شود تا همگی به یک باره، حرکات نظام جمع را به طور منظم و یکسان انجام دهند، عبارت اند از:
 ۱- فرمان، ۲- فرمان ده، ۳- فرمان بر.

۸- در آموزش نظامی برای این مجموعه حرکات، چه واژه ای را پیشنهاد می کنید؟

حرکات نظام جمع (آداب نظامی)

۹- فواید این حرکات را پس از مشورت در گروه بنویسید. معلم در پاسخ می تواند از میان موارد زیر، سه مورد را مکتوب کند یا به طور شفاهی به دانش آموزان ارائه دهد.

● نظم خصوصاً در مناطق پرخطری مثل منطقه ی جنگی با

الف: به نظر شما چگونه به تمرین بالا را بر روی گروه می‌توانی تنظیم کنی؟
 پاسخ: دانش آموزان
 مشخص جهت کلاسی
 آن را بر روی یک محور بر آنجا که نصف جمع به آموزش در حالت فردا کار می‌کنند.
 پاسخ: دانش آموزان
 مشخص جهت کلاسی

قدرت و توان ذهنی و جسمی بیش‌تری داشته باشند. تمرین نظام جمع در طولانی مدت، نظم‌پذیری در تمامی امور و رعایت نظم در شرایط مختلف را به افراد آموزش می‌دهد. این نظم‌پذیری حتی در صف خرید، صف مدرسه، صف رأی‌گیری و صف اتوبوس و امور دیگر، از تنش‌ها و دلخوری‌ها جلوگیری می‌کند.

نحوه‌ی تمرین عملی در فضای باز

به فضای باز بروید و با توجه به دسته‌بندی به عمل آمده در کلاس، چند دقیقه به سرگروه - که به‌عنوان فرمانده عمل می‌کند - اجازه دهید تا نظم در گروه را ایجاد کند. در این حالت، نقاط ضعف دانش‌آموزان به‌صورت عملی نمایان می‌شود. اگر سرگروه‌ی حرکات و دستورات را درست اجرا کرد، برای تشویق می‌توانید او را برای آموزش به دیگران، انتخاب کنید و حرکات را به کمک او تمرین کنید. به دانش‌آموزان اجازه دهید به دسته‌های حداکثر ۷ نفری تقسیم شوند و نحوه‌ی ایستادن، (صف گرفتن) از چپ به راست و منظم کردن قدها را تمرین کنند. سپس دستورات و حرکاتی را که به‌صورت جمعی ارائه شده است در گروه‌های کوچک نیز تمرین کنند. برای این که دانش‌آموزان در جلسات بعد با محل استقرار خود در گروه آشنا باشند، آن‌ها را بعد از تقسیم‌بندی به گروه‌های ۷ نفره، چند بار با فرمان «به صف» یا «به ستون» تمرین دهید.

همین آموزش‌های حرکات جمعی و فردی در افراد نهادینه می‌شود. افراد با شنیدن فرمان‌های فرمانده، به سرعت آن را اجرا می‌کنند و فرد می‌تواند با کسب این مهارت، خود را از خطر حفظ کند.

● آموزش این حرکات به بافت بدنی فرد نیز نظم می‌دهد و او را برای انجام دادن مأموریت‌های سخت در صحنه‌ی بحرانی و حساس مانند جنگ، آماده می‌کند؛ مثلاً در آموزش ایستادن صحیح، فرد می‌آموزد که چگونه وزن سلاح و کوله‌پشتی یا متعلقات را در مدتی طولانی تحمل کند که هم دیرتر خسته شود و هم به ستون فقراتش صدمه‌ی کم‌تری وارد آید.

● با تمرین‌های نظام جمع، روحیه‌ی «اطاعت‌پذیری» و همکاری با گروه در افراد تقویت می‌شود.

۱۰- به نظر شما، چرا در محیط‌های نظامی «نظم» کاربرد بیشتری دارد؟ تأثیرات این حرکت کدام‌اند؟

همان‌طور که گفته شد، هرچه شرایط پرخطرتر و آسیب‌آفرین‌تر باشد، اجرای مقررات و نظم، صدمات و خطرات را کاهش می‌دهد و افراد را بیش‌تر مصون می‌دارد؛ مثلاً در شرایط بحرانی (در شورش‌ها، کودتاها یا حمله‌های نظامی دشمن به شهرها یا درگیری با اشخاص در محله‌ها) تمرین و تکرار این حرکات به بدن و مغز عادت می‌دهد تا بتوانند در شرایط بحرانی تصمیم‌بهرتری بگیرند یا در شرایطی مثل نبرد تن‌به‌تن با دشمن،

ارائه‌ی مطالب

توجه دانش‌آموزان را به منظره‌های موجود در کتاب صفحه‌ی ۲۵ جلب کنید. برای پرکردن جدول فعالیت الف، از دانش‌آموزان بخواهید پدیده‌هایی را که در تصویر می‌بینند، نام ببرند؛ مثل کوه، جاده، تونل، دره، قله، جنگل، سد و ...، اقیانوس، دریا، کوهستان، جلگه، شیار و ... و زمین‌های شیب‌دار و ... سپس از آن‌ها بپرسید: «آیا می‌توانید همه‌ی پدیده‌های زمین را به دو دسته تقسیم کنید؟» پاسخ، بلی است. طرز نوشتن جدول به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا پدیده‌های طبیعی و غیرطبیعی را تشخیص دهند. از دانش‌آموزان بخواهید با درک این دو مفهوم، پرسش‌ها را پاسخ دهند، سپس پاسخ صحیح را روی تخته بنویسید.

پرسش و پاسخ‌های صفحه‌ی ۲۵ کتاب

۱- عوارض طبیعی و عوارض غیر طبیعی را که در تصویر بالا می‌بینید، بنویسید.

الف - پدیده‌ی غیر طبیعی: آنچه با دخل و تصرف انسان در طبیعت به وجود می‌آید؛ مثل: تونل، جاده و سد.

ب - پدیده‌های طبیعی: انسان در به‌وجود آمدن آن دخالت ندارد. این پدیده‌ها به چهار دسته تقسیم می‌شوند:

۱- بلندی‌ها: کوه، تپه، قله و ...

۲- آب‌ها: رود، دریاچه، اقیانوس و ...

۳- گودی‌ها: شیار، دره و ...

۴- سرزمین‌های هموار: دشت، کویر، جلگه و ...

نکته: یادآوری کنید که هدف از دقت در تصویر و شناخت پدیده‌ها و تقسیم‌بندی آن، شناخت کاربرد آن‌هاست؛ چرا که دانش‌آموزان این مفاهیم را در جغرافیا خوانده‌اند ولی اکنون استفاده‌ی درست از آن، مورد نظر ماست؛ زیرا در دفاع، حمله و شرایط بحرانی به شناخت این پدیده‌ها نیاز داریم تا بتوانیم از قواعد دیگر، مثل جهت‌یابی، استتار و اختفا استفاده کنیم.

۲- به نظر شما، عوارض طبیعی و غیر طبیعی چه کمکی به افراد حاضر در صحنه‌ی جنگ می‌کند؟

الف - از پدیده‌های طبیعی و غیر طبیعی می‌توان برای حفظ جان افراد در زمان دفاع، حمله و شرایط بحرانی استفاده کرد.

ب - سربازان می‌توانند با استفاده از پدیده‌های زمین، خود را به دشمن دور یا نزدیک کنند.

پ - سربازان می‌توانند با شناخت پدیده‌ها، دستورات فرمانده را درک کنند و نقشه را بشناسند.

ت - سربازان می‌توانند به موقع از استتار و اختفای مناسب در پدیده‌ها، سود ببرند.

ث - سربازان می‌توانند در سنگربندی و مانور کردن در منطقه، قدرت تصمیم‌گیری و اجرا داشته باشند.

به دانش‌آموزان بگویید حال که پدیده‌های زمین را شناختیم و با کاربرد آن در زمان دفاع آشنا شدیم، به چگونگی استفاده کردن از پدیده‌های طبیعی برای پنهان شدن در برابر دشمن می‌پردازیم. توجه دانش‌آموزان را به تصاویر گروه «الف» و «ب» صفحه‌ی ۲۶ کتاب جلب کنید و از آن‌ها بخواهید که با مشورت گروهی به پرسش‌ها پاسخ دهند.

ببینید و بگویید

۱- آیا بین دو گروه تصاویر «الف» و «ب» شباهتی می‌بینید؟ این امر نشان‌دهنده‌ی چیست؟

بله؛ انسان با الگوگیری از مصادیق موجود در طبیعت، در زمان حمله یا دفاع، خود را با طبیعت هم‌رنگ و هماهنگ می‌سازد.

رنگ کردن ادوات یا استفاده از شاخ و برگ‌ها (برای فریب دادن دشمن).

استتار مصنوعی: مانند گل آلود کردن یا دوداندود کردن سلاح، دست و صورت، کلاه خود، قمقمه، کمر بند و هر شیء براق. باید توجه کرد که این نوع استتار، افراد را در برابر دشمن حفاظت نمی‌کند بلکه از دید دشمن مخفی می‌کند. این نوع استتار، استفاده از طبیعت، محیط و شرایط موجود برای رسیدن به هدف است.

تعریف اختفا: از افراد در برابر تیر دشمن حفاظت نمی‌شود بلکه هدف، مخفی شدن از دید دشمن است و به صورت طبیعی از بوته‌ها، علف‌های بلند، درختان و دیگر عوارض مثل دره یا شیب و صخره‌ها استفاده می‌شود. در بعضی شرایط برای اختفا به صورت مصنوعی، لباس سربازان را هم‌رنگ محیط می‌کنند یا از تور برگ برگی به اشکال فصول مختلف، استفاده می‌کنند و تور علفی را روی ابزار می‌کشند.

۴- مزایای استفاده از این شیوه‌ی دفاعی چیست؟

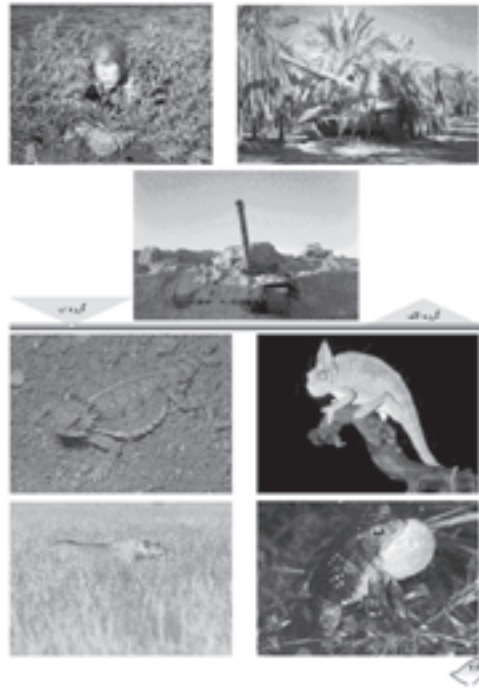
این شیوه‌های دفاعی در جنگ‌های مختلف شهری، مرزی، دریایی و زمینی بسیار مؤثرند و حتی در برابر انواع خطرات طبیعی نیز، دفاعی مناسب و مفید به شمار می‌روند.

ارائیه‌ی مطلب

همه‌ی انسان‌ها به اوقات فراغت نیاز دارند و ایام فراغت را که از بهترین لحظه‌های زندگی انسان است، به گونه‌ای برنامه‌ریزی می‌کنند که خوشحال‌کننده باشد؛ بنابراین، می‌کوشند آرامش داشته باشند، غذای مناسب میل کنند، بیش‌تر تفریح کنند و از مناطق زیبا بازدید کنند ولی گاه با یک حادثه‌ی تلخ، خوشی‌های سفر ناگوار می‌شود و تا مدت‌ها ممکن است در ذهن باقی بماند.

داستان صفحه‌ی ۲۸ کتاب یکی از واقعیت‌های امروزی است که مشابه آن زیاد اتفاق افتاده است و شما نیز با وضعی مشابه این، روبه‌رو شده‌اید. چند نکته در این داستان وجود دارد که برخی از آن به صورت سؤال درآمده است.

بسته‌ی مشکوک: بسته‌ای است که ما نسبت به آن شناسایی نداریم و در محیط یا زمانی غیرمعمول دیده می‌شود؛ مثلاً کیف یا چمدانی بدون صاحب که در کنار ستونی مدتی بماند.

حیوان هم در مقابله با خطر خود را با طبیعت هم‌رنگ می‌کند.
۲- آیا در تصاویر گروه «الف» و «ب» تفاوتی می‌بینید؟ به‌طور خلاصه توضیح دهید و کلمه‌ی کوتاه مناسبی برای آن بیابید. بله؛ در بعضی تصاویر، انسان ابزارهای نظامی و جنگی را هم‌رنگ محیط می‌کند ولی در بعضی دیگر، حیوان یا انسان خود را با طبیعت هم‌رنگ می‌کند و پنهان می‌شود؛ این دو را به ترتیب استتار و اختفا می‌نامند.

۳- استتار و اختفا را تعریف کنید.

استتار یعنی پوشش دادن، هم‌شکل کردن، پنهان کردن و فریب دادن به دشمن، که به دو شیوه‌ی طبیعی و مصنوعی صورت می‌گیرد. در استتار، دخل و تصرف صورت می‌گیرد؛ یعنی، در رنگ لباس، صورت و ابزار تغییری صورت می‌گیرد تا هم‌رنگ و هماهنگ با محیط شده و باعث پنهان شدن و سالم ماندن در برابر تهدیدات دشمن شود.

استتار طبیعی: استفاده از لباس‌های هم‌رنگ محیط در فصول مختلف؛ مانند:

در جنگل، لباسی به رنگ زیتونی، در منطقه کویری، لباسی به رنگ خاکی و در شرایط برفی، لباس سفید می‌تواند باعث استتار افراد شود و آنان را از دید دشمنان مصون نگه دارد. برای استتار ابزار، می‌توان از امکانات طبیعی استفاده کرد؛ مثلاً:

پرسش و پاسخ‌ها

۱- چرا شیء مذکور، هنگام عبور از پاسگاه مرزی کشف

نشد؟

ممکن است که اولاً فقط بازرسی بدنی انجام گرفته باشد و بار و وسیله، بازرسی نشده باشد؛ دوم این که هنگام بازرسی، وسیله‌ی نقلیه به دقت بازرسی نشده باشد و سوم این که، بازرسان به خاطر نداشتن دستگاه الکترونیکی یا خرابی آن نتوانسته باشند شیء مشکوک را کشف کنند.

۲- اگر در فرودگاه بازرسی الکترونیکی انجام نمی‌گرفت،

چه اتفاقی می‌افتاد؟

وسيله‌ی مشکوک به محل سکونت یا محل کار جوان انتقال پیدا می‌کرد و موجب تخریب یا خسارت جبران‌ناپذیری می‌شد.

۳- اگر شیء مشکوک توسط مسئولان فرودگاه کشف

نمی‌شد، چه اتفاقی می‌افتاد؟

اگر شیء مشکوک جزء مواد مخدر یا روان‌گردان و موادی از این قبیل بود، می‌توانست به اختلال روانی یا بی‌هویتی جوانان ختم شود.

اگر شیء مشکوک جزء بسته‌های مشکوک انفجاری و خطرناک بود، در اختیار دیگران قرار می‌گرفت و جان افراد زیادی را به خطر می‌انداخت.

۴- اگر بار مسافران و وسایل نقلیه بازرسی نشوند، چه

وقایعی پیش می‌آید؟

- به وجود آمدن ناامنی

- به خطر افتادن جان، مال، قانون و حقوق فرد یا جامعه

- به وجود آمدن روحیه‌ی خلاف‌کاری، بزه‌کاری، خلاف

مقررات و قوانین

- استفاده از هر گونه وسایل و کالایی که دارای ضرر و

زیان برای فرد و جامعه است.

ارائه‌ی مطلب

در این قسمت از فعالیت‌های کلاس، از دانش‌آموزان

آیا تصور می‌کنید که در صورت وقوع یک حادثه، به‌سرعت می‌توانید به‌کارگیری کنید؟
- به‌سرعت می‌توانید به‌کارگیری کنید، به‌شرط آنکه به‌سرعت به‌کارگیری کنید.
- به‌سرعت می‌توانید به‌کارگیری کنید، به‌شرط آنکه به‌سرعت به‌کارگیری کنید.
- به‌سرعت می‌توانید به‌کارگیری کنید، به‌شرط آنکه به‌سرعت به‌کارگیری کنید.
- به‌سرعت می‌توانید به‌کارگیری کنید، به‌شرط آنکه به‌سرعت به‌کارگیری کنید.

چنانچه برای اطلاع از جزئیات بیشتر به سایت آرایه‌ها مراجعه کنید. آدرس: تهران، خیابان ولیعصر، پلاک ۱۰۰، طبقه اول، دفتر انتشارات آرایه‌ها، تهران، ایران. تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸۸. وبسایت: www.araieha.com

پرسش

۱- چرا شیء مشکوک در فرودگاه کشف نشد؟
۲- اگر در فرودگاه بازرسی الکترونیکی انجام نمی‌گرفت، چه اتفاقی می‌افتاد؟
۳- اگر در فرودگاه بازرسی الکترونیکی انجام نمی‌گرفت، چه اتفاقی می‌افتاد؟
۴- اگر در فرودگاه بازرسی الکترونیکی انجام نمی‌گرفت، چه اتفاقی می‌افتاد؟

ردیف	پاسخ پرسش‌آموز	نمونه‌ی پاسخ‌های کلاس
۱		
۲		
۳		
۴		

بخواهید آلبوم تصاویر سلاح را که قرار بود در هفته‌ی گذشته تهیه کنید، به کلاس ارائه دهند. هر گروه از دانش‌آموزان گزارش مختصری از فعالیت‌های انجام شده برای اعضای گروه خود ارائه دهد (مدت ۵ دقیقه). سپس، از آنان بخواهید صفحه‌ی ۲۹ کتاب را باز کنند و مشترکات بین آلبوم عکس خود و تصاویری که در کتاب وجود دارد، مقایسه کنند. بعد از مقایسه، به کمک اعضای گروه به فعالیت (۱) پاسخ دهند.

پرسش و پاسخ‌ها

● از دانش‌آموزان بخواهید که پرسش‌های زیر را با مشورت

اعضای گروه پاسخ دهند.

۱- با دقت به تصاویر نگاه کنید. آیا نام این سلاح‌ها را

می‌دانید؟

۱- سلاح برتا

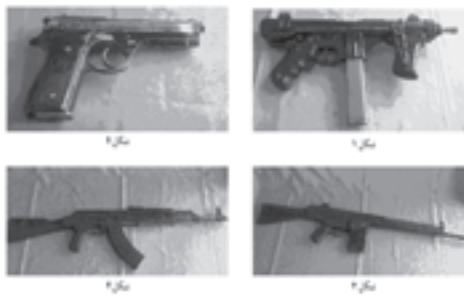
۲- سلاح کلت برتا

۳- سلاح ژ-۳

۴- سلاح کلاشینکف.

۲- اگر بخواهید سلاح‌های پیشرفته‌تری را طراحی کنید، چه ویژگی‌هایی را برای آن‌ها در نظر می‌گیرید؟
 سرعت، دقت، میزان اثرپذیری، قابل استفاده بودن در هر شرایط (شب و روز)، خفیف بودن صدا و کم وزن بودن.

لطفاً مشخصات هر یک از این سلاح‌ها را در جدول زیر ثبت کنید. پس از تکمیل این کار، این سلاح‌ها را به هم مقایسه کنید.

فعالیت

در یک جدول به هم مقایسه کنید. کدام از این سلاح‌ها را می‌پسندید؟

ردیف	نوع سلاح	ویژگی‌های خاص
۱		
۲		
۳		
۴		

سلاح‌های شیمیایی منفورترین ابزار جنگی قرن بیستم به بعد

آماده‌سازی

همان‌طور که می‌دانید، پیشرفت فناوری (تکنولوژی) و رشد علوم در تمامی اعصار، آثار کمی و کیفی خود را بر تمامی علوم موجود در جهان بر جای می‌گذارد؛ مانند سفر به کرات دیگر، اختراع سفینه‌های مختلف بدون سرنشین برای شناسایی سیارات، پیشرفت در مسائل رایانه‌ای، پزشکی و ... علوم نظامی هم از تحولات فناوری بهره‌ی فراوانی برده است؛ به طوری که متجاوزان برای سرعت بخشیدن به تسلط خود بر کشورهای مظلوم، ایجاد رعب و وحشت در میان مردم و رسیدن به اهداف شومشان، علاوه بر به کارگیری سلاح‌های جنگی ساده و مدرن انفجاری از سلاح‌هایی که موجب کشتار جمعی می‌شوند و تمامی امکانات و توانمندی‌های فرد و جامعه را به خود اختصاص می‌دهند - یعنی سلاح‌های شیمیایی - استفاده می‌کنند. تاریخچه‌ی استفاده از این نوع سلاح به سیصد سال قبل از میلاد برمی‌گردد؛ برای مثال، یونانیان برای آلوده کردن آب چشمه‌ها و آب نوشیدنی سربازان دشمن، از اجساد مبتلا به بیماری استفاده می‌کردند. ترک‌های عثمانی در سال ۱۴۵۳ برای حمله به قسطنطنیه با سوزاندن گوگرد، سربازان ترک را خفه می‌کردند. آلمانی‌ها در اکتبر ۱۹۱۴ در نوسایل، گلوله‌هایی حاوی گاز اشک‌آور به سوی فرانسوی‌ها پرتاب می‌کردند. در جنگ جهانی اول، ۴۵ نوع عامل شیمیایی گوناگون برای سرکوب سربازان درگیر در جنگ استفاده شد. فجیع‌ترین و هولناک‌ترین حملات شیمیایی نیز در سال‌های اخیر در جنگ ایران و عراق توسط صدام به کار برده شد.

مطالب بالا تاریخچه و سیر تکامل سلاح شیمیایی را نشان می‌دهد. در این بخش، هدف ما این نیست که فقط به تاریخچه‌ی این مسئله بپردازیم، مهم این است که بدانیم به علت داشتن روحیه‌ی قدرت طلبی بعضی از کشورها و عدم رعایت مقررات جهانی و انسانی، استفاده از این نوع سلاح‌ها در جنگ‌های احتمالی کاری بسیار عادی است و ما باید بدانیم برای مقابله با آن‌ها چه باید کنیم.

ارائیهی مطلب

پس از این که مطالب آماده‌سازی را با روش مناسب و جذاب به کلاس ارائه دادید، از دانش‌آموزان بخواهید که درس سلاح شیمیایی از کتاب کار خود را باز کنند. سپس چند دقیقه به آن‌ها فرصت دهید تا درباره‌ی عکس‌های موجود در کتاب و سؤالات مطرح شده به طور شفاهی بحث و تبادل نظر کنند. به دانش‌آموزان اجازه دهید که اگر در این باره فیلمی دیده یا داستانی شنیده یا یک مجروح شیمیایی را مشاهده کرده‌اند، اطلاعاتی را در اختیار کلاس قرار دهند؛ در غیر این صورت، خودتان درباره‌ی یکی از آن‌ها توضیح دهید تا اهمیت موضوع و بستر لازم برای یادگیری در حیطه‌های مختلف فراهم شود. حال فعالیت‌ها را به طور گروهی و با مشارکت کلیه‌ی دانش‌آموزان انجام دهید.

سؤال ۱- به نظر شما، چرا دشمن ترجیح می‌دهد که به

جای سلاح‌های جنگی از سلاح‌های شیمیایی استفاده کند؟

۱- ایجاد رعب و وحشت در بین افراد در منطقه،

۲- به کارگیری تمامی افراد و امکانات برای مداوای

مجروحان،

۳- تلفات زیاد و سنگین،

۴- کاهش خسارت فیزیکی.

سؤال ۲- به نظر شما، خسارت کدام‌یک از حالت‌های

ردیف	موضوع	نوع فعالیت
۱
۲
۳
۴

نیروهای امدادی، استفاده از ماسک و مراجعه به مراکز درمانی. پس از پاسخ به سؤالات، از دانش‌آموزان بخواهید برای کسب آگاهی و مهارت بیشتر، با فردی که توسط سلاح شیمیایی مجروح شده است، مصاحبه کنند. برای این کار از سؤالات طرح شده در کتاب استفاده کنند.

پاسخ فعالیت‌های تکمیلی صفحه‌ی ۳۲ کتاب

۱- با توجه به سؤال‌های زیر، با شخصی که در زمان جنگ در اثر حملات شیمیایی دشمن مجروح شده است مصاحبه کنید. الف- شما در کدام منطقه‌ی جنگی مجروح شده‌اید؟ تاریخ مجروح شدن خود را بیان کنید.

ب- نوع سلاح شیمیایی که باعث جراحات در بدن شما شده است، چه نام دارد؟

پ- کدام قسمت از بدنتان دچار عارضه‌ی سلاح شیمیایی شده است؟

ت- اقدامات اولیه‌ای که برای حفظ جان خود انجام داده‌اید، چه بوده است؟

ث- هزینه‌های درمانی شما به طور تقریبی در طول یک ماه چه قدر است؟

ج- با رعایت و انجام دادن چه نوع اقداماتی فرد مجروح می‌تواند شدت صدمات وارده بر خود را کاهش دهد؟

۲- در تصویر صفحه‌ی ۳۲ کتاب چند نوع از تجهیزات و وسایل شیمیایی را مشاهده می‌کنید که مانع نفوذ مواد شیمیایی به بدن می‌شوند. آن‌ها را نام‌گذاری کنید.
تذکر:

۱- در صورتی که در محله یا شهر شما دسترسی به مجروحان سلاح شیمیایی مقدور نیست، می‌توانید با هماهنگی مدیر آموزشگاه یکی از مجروحان سلاح شیمیایی را به کلاس دعوت کنید و این فعالیت را انجام دهید.

۲- دانش‌آموزان می‌توانند در صورت عدم حضور مجروحان سلاح شیمیایی، از کتاب‌ها و زندگی‌نامه‌ی شهدایی که به واسطه‌ی سلاح شیمیایی به شهادت رسیدند، برای فعالیت تکمیلی استفاده کنند (گفتنی است که در این شرایط، برخی از سؤالات بی‌پاسخ خواهند ماند).

سلاح شیمیایی (جامد، مایع و گاز) بیش‌تر است؟ چرا؟

حالت گاز؛ چون حجم زیادی را در بر می‌گیرد، زود بر جسم اثر می‌کند، قابل رؤیت نیست و زود پخش می‌شود.

حال که دانش‌آموزان درباره‌ی چند مفهوم بسیار مهم و ضروری درس، مطالبی را آموخته‌اند، به طرح یک موقعیت بپردازید تا دانش‌آموزان ببینند که اگر افراد در آن موقعیت قرار گرفتند چه عکس‌العمل و بازتابی رفتاری باید از خود نشان دهند.

الف- راه‌های نفوذ سلاح شیمیایی به بدن کدام‌اند؟

بینی، چشم، دهان، پوست و دستگاه تنفسی.

ب- سلاح شیمیایی از نوع «گاز» را چگونه شناسایی می‌کنید؟ از طریق حس بویایی که ابتدایی‌ترین و مهم‌ترین راه برای

شناسایی گاز است.

پ- آیا همه‌ی سلاح‌های شیمیایی به یک قسمت در بدن جراحات ایجاد می‌کنند؟

خیر اثرات هر یک از آن‌ها، متفاوت است.

ت- اقدام‌های عمومی را که افراد هنگام روبه‌رو شدن با حملات شیمیایی برای حفظ جان خود می‌توانند انجام دهند، نام ببرد.

خارج شدن از فضا‌های سرپوشیده، رفتن به بلندی، خیس کردن پارچه و گذاشتن آن در جلوی دهان و بینی، کسب آگاهی‌های لازم در مورد راه‌های مقابله با سلاح شیمیایی، آگاهی از محل استقرار

فرس پنجم
 پدافند غیر عامل
 دفاع و امنیت بی‌سختی و استقامت با استفاده از سلاح و غیره برای برتری در برابر دشمن صورت می‌گیرد. بلکه گاهی اهداف دفاعی استقامت از استقامت، پوشش، فریب و... اجزای می‌باشد.

با حضورت از زمانی که با نیروی گرسه توان از بار، دشمن نظامی، مکتب، در زمان اقتصادی به تجهیزات و
 اساسات جهت گسترش جغرافیای خود، با آنها را به جانشان گامی با، به اندازه فرماندهی خود بود.
 فریب، اختفا، پوشش، فریب و... اجزای می‌باشد.

اشکافتی از دیدن در زمان فرس و در اهدافی دیگر

پدافند (دفاع) غیر عامل

تعداد جلسات برای تدریس: ۲ جلسه

هدف کلی: آشنایی با روش‌های دفاعی غیر عامل، در برابر تهاجم دشمن
اهداف جزئی: در پایان این درس دانش آموز باید:

الف - حیطة‌ی شناختی

- ۱- تعریف پدافند غیر عامل و تفاوت آن را با دفاع عامل بداند.
- ۲- با روش‌های دفاعی غیر عامل آشنا شود.
- ۳- اهمیت دفاع غیر عامل را در مقایسه با دفاع عامل بیان کند.
- ۴- تفاوت استتار، اختفا و فریب را بداند.

ب - حیطة‌ی مهارتی

- ۱- مهارت‌هایی را که موجب اختلال در ابتکار عمل دشمن می‌گردد، کسب نماید.
- ۲- با توجه به تنوع اصول دفاع غیر عامل، بتواند با ابتکار عمل و خلاقیت فکری، خود را در برابر حملات دشمن حفظ نماید.

۳- مهارت استفاده از راه‌هایی را که باعث فریب دشمن می‌شود، کسب نماید.

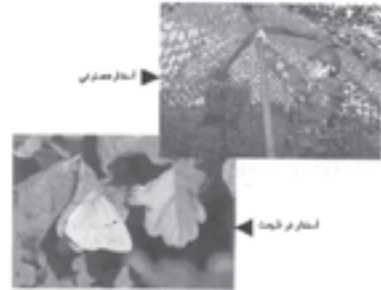
۴- با استفاده از امکانات موجود در محیط زندگی، بتواند وضعیت پدافندی مناسبی برای خود و اطرافیان ایجاد نماید.

ج - حیطة‌ی نگرشی

- ۱- به دفاع غیر عامل در برابر تهاجم دشمن، علاقه‌مند باشد.
- ۲- برای استفاده از ابزار دفاع غیر عامل، به کسب دانش و مهارت علاقه‌مند باشد.
- ۳- به آموزش و ترویج دفاع غیر عامل به دیگران علاقه‌مند باشد.

ردیف	پاسخ دشمن	تجهیزات جنگی
۱		
۲		
۳		
۴		
۵		
۶		

اختلاف حملات برقرار در دشمن را شناسایی و با استفاده از کلاهک‌های انفجاری، تجهیزات و اساساً در محاصره را کاهش می‌دهد.

هم کلاسی‌های خود بیان نمایند.

حال که متوجه شدید برای حفظ خود و حراست از امکانات و تأسیسات نظامی و غیرنظامی جامعه می‌توانیم از عوارض طبیعی و غیرطبیعی استفاده نماییم، به یکی دیگر از راه‌های دفاع غیرعامل که فریب دادن دشمن است می‌پردازیم. در این مورد، می‌توانیم با استفاده از امکانات موجود و ابداعات و ابتکارات فکری خود، دشمن را فریب دهیم. اکنون صفحه‌ی ۳۴ کتاب را باز کنید و به سؤال موردنظر پاسخ دهید.

به نظر شما با چه کارهایی می‌توان دشمن را فریب داد؟
۵ دقیقه فرصت دارید تا با اعضای گروه مشورت کنید و پاسخ مناسب را تهیه نمایید.

پاسخ سؤال صفحه‌ی ۳۴ کتاب

۱- ساخت ماکت‌هایی از تجهیزات نظامی (هوایما، تانک، نفربر و...) و قرار دادن آن‌ها در مکان‌های مختلف.
۲- جابه‌جا کردن تجهیزات نظامی و نفرات به منظور سردرگم کردن دشمن.

۳- سوق دادن حملات دشمن به سوی هدف‌های کاذب به منظور اتلاف توان رزمی آن‌ها

۴- پخش شایعه به منظور انحراف برنامه‌های دشمن.
۵- نمایش قدرت نیروهای خودی برای انحراف دقت و توجه دشمن از هدف اصلی.

۶- استفاده از خودروهای فریبنده به قصد گمراه کردن دشمن از تعداد نیروهای خودی و خودروهای واقعی.

در ادامه‌ی درس در ارتباط با استتار، اختفا و فریب، مطالب زیر را می‌توان برای دانش‌آموزان مطرح کرد.

استتار و اختفا، فن و هنری است که با استفاده از وسایل طبیعی یا مصنوعی، امکان کشف و شناسایی نیروها، تجهیزات و تأسیسات نظامی و غیرنظامی را از دیده‌بانی، تجسس و عکس‌برداری دشمن کاهش داده و آن‌ها را حفاظت نماید.

مفهوم کلی، استتار هم‌رنگ و هم‌شکل کردن تأسیسات، تجهیزات و نیروها با محیط اطراف می‌باشد و اختفا عملی است که باعث حفاظت نیروهای خودی در برابر دید دشمن می‌شود.

هم‌چنین هر نوع اقدام حيله‌گرانه که موجب گمراهی و

راهنمای تدریس

آماده‌سازی

به دانش‌آموزان بگویید، در درس‌های گذشته با عوامل طبیعی و غیرطبیعی و نقش هر یک از آن‌ها در جهت حفظ جان و مال خود و حراست از میهن عزیز ایران، آشنا شده‌اید. مطالبی که در درس گذشته بیان شده بیش‌تر مربوط به دفاع عامل و مستقیم بوده است، اما امروز مطالب جدیدی را مطرح می‌نماییم که اطلاعات آن بیش‌تر در مناطق غیرجنگی (شهر، روستا و...) کاربرد دارد و با کسب آگاهی و مهارت در این بخش، می‌توانیم جان خود و اطرافیان را در برابر حملات دشمن حفظ نماییم.

ارائه‌ی مطلب

دانش‌آموزان عزیز، صفحه‌ی ۳۳ کتاب را باز کنید و عنوان درس را یک‌بار بخوانید، آیا تاکنون با این اصطلاح برخورد داشته‌اید؟ ۵ دقیقه فرصت دارید تا مطالب صفحه‌ی ۳۳ کتاب را مطالعه کرده و با مشورت گروهی تفاوت پدافند (دفاع) غیرعامل را با دفاع عامل بیان کنید و پس از آن، یکی از دانش‌آموزان به‌عنوان نماینده‌ی گروه، مطالب خود را به‌صورت شفاهی برای

۳- باعث ایجاد تأثیرات مثبت روحی و روانی در شهروندان و رزمندگان می‌شود.

۴- در مقام مقایسه‌ی سه عنصر تهاجم، دفاع عامل و دفاع غیرعامل، عنصر دفاع غیرعامل، ضمن این که هزینه‌های کم‌تری دارد، از نظر اخلاقی و سیاسی نیز، مفهوم صلح دوستانه دارد.

۵- استفاده از دفاع غیرعامل در مقایسه با دفاع عامل، ساده‌تر و با سیاست خودکفایی و استقلال کشور هماهنگی و تناسب بیشتری دارد.

غفلت دشمن در نیل به اطلاعات صحیح از امکانات و توان کمی و کیفی نیروهای خودی می‌شود، در بخش فریب قرار می‌گیرد.

در پایان این درس، در ارتباط با اهمیت دفاع غیرعامل به دانش‌آموزان بگویید، پدافند غیرعامل:

۱- باعث زنده ماندن و حفظ نیروهای انسانی که با ارزش‌ترین سرمایه‌ی یک کشورند، می‌شود.

۲- موجب صرفه‌جویی فراوان اقتصادی از طریق حفظ تجهیزات نظامی و غیرنظامی می‌گردد.

پشتیبانی در هنگام بروز حوادث غیرطبیعی (جنگ)

برای بروز حوادث طبیعی مانند زلزله و فروریختن سقف یا ریزش خاک، باید بدانیم که چگونه باید عمل کنیم تا بتوانیم از آسیب جلوگیری کنیم. در این کتاب، نکاتی بسیار مهم را در مورد این حوادث آورده ایم. اگر هنگام وقوع این حوادث، به این نکات توجه کنید، می‌توانید از آسیب‌های جدی جلوگیری کنید.

آیا می‌دانید که در هنگام وقوع این حوادث، باید از کجا فرار کنیم؟

باید بدانیم که در هنگام وقوع این حوادث، باید از کجا فرار کنیم و چگونه باید عمل کنیم تا بتوانیم از آسیب جلوگیری کنیم.

درس نهم

پشتیبانی در هنگام بروز حوادث غیرطبیعی (جنگ)

تعداد جلسات برای تدریس: ۲ جلسه

آماده‌سازی

انسان‌های نخستین دوران بسیار سختی را سپری کردند تا اهمیت با هم بودن و داشتن زندگی جمعی را درک کنند و از آن لذت ببرند. کاش انسان‌ها نگاهی کوتاه به زندگی موجوداتی همچون زنبور عسل که الگوی تمام عیار زندگی جمعی است، می‌انداختند. زندگی جمعی زمانی ضرورت خود را آشکار کرد که انسان‌ها با

هم بودن را حس کردند؛ چرا که با هم بودن، بسیاری از مشکلات انسان را در تهیه‌ی نیازهای روزانه، غذا و پوشاک، در زمان غم و شادی و در موارد دیگر حل می‌کرد.

در اعصار جدید مقررات و قراردادهای اجتماعی که انسان برای خود تنظیم و تدوین کرده است موجب شد که تعامل بین افراد زیاد شود و نهادهایی چون خانواده، قوم، قبیله، شهر، کشور و قاره و در نهایت، تعامل جهانی به وجود آید و هرکس طبق سلیقه، علایق و توانمندی خود به دیگران سود برساند و از کارکردهای دیگران نیز بهره‌بردار شود اما گاهی بعضی از بلاها و حوادث طبیعی و غیرطبیعی (بیماری، سیل، زلزله و جنگ) موجب می‌شود که شرایط زندگی طبیعی انسان تعادل خود را از دست بدهد و عده‌ای از مردم به طور غافلگیرانه و ناخواسته دچار شرایط نامطلوب در زندگی شوند؛ مثل زلزله‌ی بم در سال ۱۳۸۳، جنگ رژیم بعثی عراق علیه ایران در سال ۱۳۵۹ و نمونه‌های بسیاری که در رسانه‌ها می‌شنوید یا در محل زندگی‌تان اتفاق می‌افتد و مشاهده می‌کنید.

حال سؤال این است که اگر زمانی حادثه‌ای مثل آنچه گفتیم، برای هم‌نوعان ما رخ دهد، ما چه وظیفه‌ای داریم؟ دانش‌آموزان پاسخ‌های مختلفی خواهند داد. پس از شنیدن نظریات دانش‌آموزان، این سؤال را مطرح کنید: «آیا در برخورد با حادثه‌هایی مثل سیل، زلزله، شیوع بیماری، حمله‌ی موجودات زنده به مزارع یا روستاها و ...، به یک صورت باید اقدام کرد یا با آن مقابله کرد؟»

از دانش‌آموزان بخواهید پاسخ را به طور جمعی و شفاهی بیان کنند. سپس چند مورد ذکر شده را مورد مقایسه قرار دهید تا آمادگی دانش‌آموزان برای یادگیری مطالب درس بیشتر شود. در پایان، به دانش‌آموزان متذکر شوید که ما می‌خواهیم نحوه‌ی حمایت و پشتیبانی مردم و دولت یک کشور را در یک «شرایط جنگی» مورد بحث و بررسی قرار دهیم.

از دانش‌آموزان بخواهید متن کتاب را با صدای رسا بخوانند و به سؤالات طرح شده به طور شفاهی پاسخ دهند. پس از بحث و تبادل نظر و جمع‌بندی پاسخ‌ها، از آنان بخواهید که تصاویر را به دقت نگاه کنند و برداشت خود را از عکس‌ها بیان کنند و به سؤال اول پاسخ دهند.

● پاسخ پرسش‌ها

- ث - در صورت نیاز و داشتن توانایی‌های لازم، ثبت نام و اعلام آمادگی برای حضور در مناطق جنگی
- ۴- در پشتیبانی جمعی رعایت چه نکاتی ضروری است؟
- الف - تقسیم مسئولیت و وظایف
- ب - برنامه‌ریزی مدون شده
- پ - تهیه چک لیست وسایل مورد نیاز ضروری
- ت - دادن اطلاعات صحیح
- ث - کنترل و نظارت
- ج - جلوگیری از افرادی که می‌خواهند سرمایه ایران را به دیگران بفروشند.

فعالیت‌های تکمیلی:

- ۱- می‌دانید که در بسیاری از کشورها از جمله ایران، سازمان‌هایی مانند سازمان حمایت از بیماران خاص سازمان حمایت از کودکان بی سرپرست، انجمن حمایت از زندانیان و در قالب سازمان‌های غیر دولتی مشغول فعالیت‌اند. درباره‌ی یکی از این سازمان‌ها که در حومه‌ی شهر یا روستای شما فعالیت دارند، تحقیق کنید و نتیجه‌ی تحقیق را در جلسه‌ی بعد به کلاس گزارش دهید.

۱- با توجه به تصاویر، انواع پشتیبانی مورد نیاز در زمان جنگ را برشمارید.

حمایت امدادی، حمایت رزمی، کمک نقدی و غیرنقدی، حمایت تجهیزات، حمایت روانی، حمایت انسانی و حمایت تبلیغاتی.

۲- پایگاه‌های مردمی را که برای حمایت و پشتیبانی از رزمندگان در شهرها و روستاها وجود دارد، بنویسید.

مساجد و حسینیه‌ها، جمعیت هلال احمر در شهرها و روستاها، پایگاه‌های بسیج، و شوراهای اسلامی.

در این جا، دانش‌آموزان را با پایگاه‌های مردمی در محیط زندگی خود آشنا کنید.

۳- اگر جنگی اتفاق بیفتد، شما به عنوان یک دانش‌آموز چه کاری انجام می‌دهید؟ با مشارکت گروهی انواع کمک‌هایی را که می‌توانید انجام دهید در جدول زیر بنویسید.

الف - آماده نمودن خود و اطرافیان برای دفاع از کشور

ب - مشارکت در کمک‌های نقدی و غیرنقدی به سازمان‌ها و نهادهایی که در رابطه با دفاع از کشور فعالیت دارند.

پ - صرفه‌جویی در اموری که به دفاع از کشور کمک می‌کند.

ت - عضویت در بسیج و گذراندن دوره‌های آموزش نظامی

دانستنی های معلم

نظم در آفرینش

آنچه در زمین و آسمان هست به اذن خدا و قانون نظم پابرجا مانده است. خدایی که کهکشان‌ها، جهان و زمین و کوه‌های سر به فلک کشیده‌اش را آفرید، برای انسانی که از شعر دانایی‌اش به او هدیه داد و برترینش خواند، برای هدایت و توجه دادن به قدرتش در قرآن، بزرگ‌ترین و کامل‌ترین کلام وحی، سوره‌ای به نام کوچک‌ترین خود (مورچه) نازل کرده است. انسان ذی‌شعور و قدرتمند را به تماشای خلقت و رازهای پنهان این موجود فرا می‌خواند.

دانشمند حشره‌شناس به نام موریس مترلینگ، پس از سال‌ها تحقیق درباره‌ی زندگی اجتماعی زنبور عسل و مورچه کتاب‌هایی نگاشته است که در نوع خود، هنوز کم‌نظیرند.

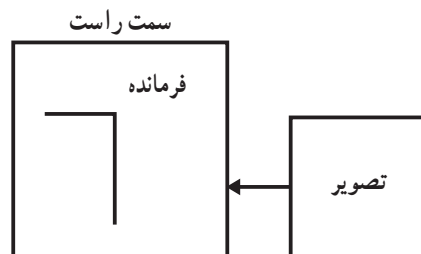
آیا می‌دانید که

در نظام طبیعت نیز حرکات از راست به چپ تنظیم شده‌اند، حرکت بیش‌تر سیارات، حرکت خون، گردش ساعت، حرکت مدار زمین

و ...

در اسلام علاوه بر دستورها و تمرین‌های نظامی که از راست به چپ بوده است، هنگام اقامه‌ی نماز نیز پیامبر (ص) نحوه‌ی صف بستن در جماعات را همیشه از راست تمرین می‌داده‌اند. این رعایت نظم موجب می‌شد که هر فرد هنگام ورود، به اولین قسمت خالی در سمت راست خود برود. این عمل باعث می‌شود که از رشد روحیه‌ی تفاخر طلبی، تک‌روی یا موقعیت‌طلبی جلوگیری شود. اسلام به همه آموزش می‌داد که همه‌ی مردم مانند دانه‌های شانه با هم برابرند و در برابر قانون باید یکسان رفتار کنند.

* آداب نظامی در تمامی کشورها و ارتش‌های جهان، فرمان از راست است و در حرکات اجتماعی بدون تفنگ در توقف یا حرکت از راست به چپ نظام می‌گیرند و در یک مجموعه افراد قدهای متفاوت از سمت راست به چپ در دو جهت از قد بلند به قد کوتاه مرتب می‌شوند. تا فرمانده بتواند از تمامی جهات و حرکات آن‌ها را کنترل و مورد بازرسی قرار دهد. و شکلی منظم و صعودی را در ذهن ایجاد کند.

خط الرأس نظامی چیست؟ اندازه‌ی قد به همراه اسلحه‌ی سرباز پایین‌تر از خط الرأس جغرافیایی که شیب به طرف دشمن باشد را خط الرأس نظامی گویند.

خط القعر چیست؟ وقتی دو دامنه یکدیگر را در پایین درّه قطع کنند، آن را خط القعر گویند.

گردنه: از به هم پیوستن دو تپه یا دو درّه، گردنه ایجاد می‌شود.

تپه: زمین‌های بلند شنی یا خاکی با نمای ۱۵۰ تا ۶۰۰ متری را تپه گویند.

شیب و ضدشیب: دامنه‌ای است که بلندی قسمتی را که به طرف دشمن است، شیب و آن طرف را که پشت بلندی واقع شده است و

از دید زمینی دشمن محفوظ است، ضد شیب گویند.

- لازم است بدانیم که انفجار بر دو نوع است: انفجار در محیط باز و انفجار در محیط بسته.
- در انفجار بسته، صدا کم‌تر و قدرت تخریب، بیش‌تر است و در انفجار باز، صدا بیش‌تر و تخریب، کم‌تر است. در برخورد با شیء مشکوک یا ماده‌ی انفجاری به موارد زیر دقت کنید:
- ۱- به بمب یا ماده‌ی مذکور دست نزنید و مورد را به واحد خنثی‌سازی اطلاع دهید.
 - ۲- همه‌ی نفرات را از اطراف بمب دور کرده و به خارج ساختمان هدایت کنید.
 - ۳- وسایل اشتعالی مثل کپسول گاز و ... را از آن دور کنید.
 - ۴- درها و پنجره‌ها را باز کنید.
 - ۵- برای اطمینان از نوع بسته، آن را باز کنید اما بسته را تکان ندهید.
 - ۶- آب، برق و گاز را قطع کنید.
 - ۷- به بیمارستان‌ها و آتش‌نشانی‌ها اطلاع دهید.
- تذکر: هر بسته‌ی مشکوکی لزوماً بمب نیست ولی احتیاط شرط عقل است.
- موارد ایمنی در برخورد با بسته‌های مشکوک در انفجار باز:
- ۱- همیشه احتمال این را بدهید که یک انفجار کوچک موجب انفجار قوی‌تر می‌شود.
 - ۲- با کیسه‌های شن یک حلقه‌ی بلند و بدون سقف در اطراف بمب درست کنید.
 - ۳- پنجره‌های ساختمان‌های اطراف را باز کنید.

جنگ‌افزارهای شیمیایی از لحاظ نظامی اهمیت ویژه‌ای دارند. این جنگ‌افزارها علاوه بر اهمیت راهبردی دارای خصوصیت انهدام جمعی هستند و از لحاظ کاربرد تاکتیکی در برخوردهای منطقه‌ای و موضعی کارسازند.

رعب و وحشتی که از استفاده‌ی از این سلاح ناشی می‌شود، جنگ روانی و در پی آن، کاهش توان رزمی را به همراه دارد. این نوع جنگ‌افزارها به شدت مورد انزجار عمومی هستند و در صورت کاربرد علیه انسان‌های بی‌گناه، بی‌پناه و بی‌اطلاع، فاجعه‌ای بس دردناک و مصیبت‌بار می‌آفرینند.

بهره‌برداری از جنگ‌افزارهای شیمیایی، قدمتی به تاریخ بشر دارد. در واقع طبیعت نوعی از سلاح‌های شیمیایی را به برخی از جانوران برای حفاظت از جانشان به ودیعه گذاشته است.

انسان برای اولین بار از نفت و قیر به عنوان یک عامل شیمیایی استفاده کرد.

همچنین، استفاده از مواد شیمیایی دودزا در جنگ‌های رومی‌ها به ثبت رسیده است. آن‌ها با سوزاندن گوگرد و مواد چسبناک، ماده‌ای می‌ساختند که وقتی در آب ریخته می‌شد، آتش می‌گرفت؛ آن ماده را «آتش یونانی» می‌خواندند.

آلمانی‌ها در اکتبر ۱۹۱۴ در نوسابل گلوله‌های حاوی گاز اشک‌آور را به سوی فرانسوی‌ها پرتاب کردند ولی این جنگ‌افزار به سبب پراکندگی نظامیان در آن جنگ، مؤثر واقع نشد.